

SOKOLSKI GLASNIK

ORGAN JUGOSLOVENSKOG SOKOLSKOG SAVEZA

Izlaži svakog 1. i 15. u mesecu. - Godišnja pretplata 50 Din. - Uredništvo i uprava u Ljubljani, Naredni dom. - Telefon uređ. 2543. - Račun pošt. šted. 10.932. - Oglasni po cenuku

God. XI.

Ljubljana, 1. decembra 1929.

Broj 23.

DR. MIROSLAV TYRŠ:

Sokolska gesla.

1. Ustrajnost.

Da, ustrajnost! To je geslo, to je znak, u kome ćeš pobediti. Dakako da ne ustrajnost u lenosti, nego kod dela, li bolje, kod stalnog posla, kod dela svakidašnjeg i neprestanog!

Tko stupa u Soko, hoće pre svega biti snažan i okretnan. Dolazi k telovežbi jedan, dva, tri meseca; ipak iz njega nije još nikakav Heraklej. Zdoven odel! Ne prijatelju! za tako kratko vreme, za tako malo dela je takoder malo dobiti. Ceo svoj život grbio si svoje telo, bezbržno zanemarivao, u najbolju ruku pošiljao na šetnju i kod kuće ljen protezao; takoder te je majka priroda moguće nekoliko škrito obdarila; a sad plačaš doprinos i upisninu, obučeš crvenu košulju i cipele, stupiš u dvoranu te se moguće svaki dan prosmatraš, kako se uspravlja tvoj kostur, hoćeš odmah videti, kako se ti prsa nadimlju, kako mišice marljivo opipane rastu, i ponosno se na rukama i nogama razapinju. Da, dakako rastu; a takoder i ti, koji si po ljudskoj predodžbi sličan Bakhu, gubiš debljinu i neslepio tvoje telo se oplemenjuje; ali polagan, brate, polagan, ni Rima nisu u jednom danu sagradili. Samo ustraj barem toliko godina, koliko meseci sada već hodaš, i opaziceš, da se počinje izjednačivati s onim starim korenjacima plečatim, nogatim, rukatim, s telom mišičasto razgrananim i kao iz kovine ulivenim, koji su ti kod uiaza u vežbaonicu opravdano imponirali a k kojima si napola se poštovanjem, napola sa užasom pridizao oči. Da, vidiš, takav je lik muža, muža čvrste osnove u samom sebi, svojih snaga mirno svesnog, s mesta nepomičnog, skrbnika i zaštitnika slajbijih, krepkog branioca i neustrašivog zastupnika svog uverenja. Osećaš dobro, da dosada nisi muž, reci si to, ne uklanjaj se nemilom, ali koristnom tom osećaju! Ustraj! Dve, tri godine marljive vežbe biće ti već u znatnu korist. Ako pak je onaj prvi korak u dvoranu proizveo na tebe dublji utisak, odi iza prvog napora umoran kući, postavi se razgaljen pred zrcalom i utisni si u pamet sav taj žalostan, grešan lik svoj, zatim ga za dugo zagrni ili okreni. Za šest, za sedam godina tek se vrati. I ako si ustrajao, možeš se ponosno vratiti; drugi dečko će te iz njega sada pozdraviti, i priznaćeš, da si tek sada čoveku i mužu sasvim sličan. Dakako tčinak vežbe ne smeš opet drukčije gubitit, budi u sve mu umeren, ne daj se po ničemu svesti s pravog puta, moraš na njem takoder ostati i ustrajati.

Ali ti nisi sam, u društvu si, hoćeš s drugima takmiti, s drugima treba za zajedničkim ciljem težiti i delovati.

S drugima se hoćeš izjednačiti, nadmašiti ih. To je hvale vredna težnja! Takmičenje, častihlepnost nisu dakako najviše, najplementije sklonosti čovečeg delovanja, ali ipak su u čoveku važan podstrek k napretku, nesmisleno bi bilo, jer je nemoguće, iskoreniti ih, treba ih je samo u pravoj meri na pravom putu uzdržati. Taj brzi veleskok dakle, taj krepki upor se tebi svida, nećeš kod mačevanja biti uvek poražen, kod hravanja uvek samo svedan. Vežbaš se i pokušavaš. Sedneš u četvrt godine u sedlo, u pola godine na vrat moguće tačno i pošteno. Sada pak zapneš, ne ide dalje. S bradom doveš duduš nad preču i jedna ruka se već dobro upre, ali už sav trud ne ide to više i sasvim gore. »Vidim već, da nećeš ići, nemam nadarenosti i zaman se mučim, odustaću i istupi.« Ali ne! Samo ne odustaji i doći će onaj srećan dan, kad »ćeš naći tu nit«, preko konja si, na preči si, sam

neznaš kako, na svo »guranje« i sav trud si zaboravio; oko ti seva, srce ti radosnije zakola, više nego naplaćen si. K tome pak si još za čitav život stekao tu korist, da si se naučio ne popustiti, ne odusati — dakako ne u neradino svojeglavosti — već u nastojanju, koje izgleda moguće u početku bezuspšeno, a na kraju krajeva ipak uspešno i po bedenosno.

Ali takoder u društvu si, u vrsti si. Gde više ljudi zajedno deluje, treba je pravila, da ne smetaju jedan drugome, da se može radinost razviti bez zastoja i bez komešanja. U tu svrhu služi svuda to, što nazivljemo redove. U tvoju korist su. Ako se vrsta raštrkava, ako ne nastupi bez odlaganja svako u određenom redu, gubi se vreme sa dozivanjem i pobudivanjem, izvede se u vremenu, određenom za ovu ili onu spravu, manje vežbi, a ako se to dešava svaki put, gubitak je za telesni razvitak i telovežbački napredak tvoj u godini velik. Tako dakle sebi za ljubav ne ustraj samo sam u svojoj vrsti i nastupi k vežbi odmah i u redu, već pazi takoder na to, da će i drugi ustrajati u njemu i da s neredom sebi i tebi ne kradu nenadoknadivo vreme. Prednjak ima dakako paziti i nato, ali kad pomaze, kad ističe greške, ne može se u isto vreme obazirati na sve strane, nije li se niko udaljio; a ako vidi, da vrsta sama pazi na red, sam će se ga takoder bolje držati i s većim veseljem, s većim uspehom će poučavati.

Ili pak ćeš reći: »Ova ili ona vežba se mi ne svida, zašto bi ju dakle radio?« Ne svida se ti? Tim više ustraj! Razumom si jedino uzdignut iznad drugog stvarstva, po razumu svojem si čovek. Dokaži dakle, da si razuman čovek! Kad bi se u vežbaonici samo to radio, što se svima svida, što bi preostalo? Skoro svakome je u srcu u celini draga samo to, što najpre izvede, nekome samo to, što ima efekt; pre mnogi ljubi uposte samo jednu spravu. Uopšte: nema vežbe, koja bi bila svima ili barem svima jednakovoljni. Raditi samo ono, što se svima svida, bilo bi toliko, kao vežbaonicu zatvoriti. K tome uzmim u obzir, da se ne radi samo o tome, da bi se naučio nekoliko prijatnih batih komadića, da je naš cilj sve strani razvitak, rekli bi, opšte izobraženje i oplemenjivanje čovečeg tela; na to se moraš uvek pozivati, ako hoćeš svojoj stvari pridobiti priznanje ozbiljnih muževa, priznanje naroda i raširene u čitavom narodu. Uči se ne obazirati se na svoje muhe, uči se svedavati, uči se podredavati celini, takoder i time se uzgajaš u pravoj muževnosti, u pravoj ljubavi za domovinu i narod.

Tako dakle u vrsti moguće još izdržiš, ali čim odjekne znak za zajedničke vežbe ili pak još pre toga brzo se izgubiš. Moguće hodaš već dulje vreme na te si misliš: »To odavno znam«. Ne znaš, brate, svega! Ovakо ili onako možda načiniš te pokrete, te okrete i stavope u prostim vežbama; ali kako? Odstrani se jedanput, ali samo u to svrhu, da gledaš odogzo na ostale. Koliko ih uopšte i najpripristiji pokret izvede savršeno, odlučno i lepo, kao što dolikuje pravom Sokolu? Konj, ruče, preča uvide te svi u neobične položaje, koje ne susrećeš u stvarnom životu skoro nikada, kod zajedničkih vežbi pak stojiš na čvrstom naravnom svojem tlu. U običnom stavu naučiš se svoje telo savršeno svedavati. Najbolji jednostrani vežbač na preči hoda katkad sa zgurenim ledima, s rukama koje mu vise napred, noge postavlja vrlo čudno te se moguće spotakne sam preko sebe, ako se mora okrenuti u slučaju, koji je u čo-

večem društu najobičajniji. Time ne prepriča ni sebe ni stvari sokolske. To je dakako samo jedan obzir; drugi viši neka bude, da ti ima biti svrha oplemenjivanje tvog telesnog čoveka ne manje kao ojačanje, i na posletku ne zaboravi, da svaka sprava uplivise skoro samo na ruke i na trup tvoj i da moraš dakle svojim nogama priuštiti tim više vežbe, da se svestrano razviješ i srazmerno usavršiš.

Još nešto: Društu, celini, koja ti pruža za to priliku, takoder si nešto dužan, tim više dužan, čim dulje već uživaš društvene pogodnosti. Ne misli uvek samo na sebe! Ako znaš to ili ono već dovoljno, budi drugima uzor sa svom uzornom izvedbom, budi mlađima primer i poticaj; takoder njima za volju, celini za volju ostani i ustraj!

Reći će tko, da to ili ono njega, odnosno, velike većine moguće »ne zabavlja«. Rekao sam »tko«; ali ti, koji si bolje shvatio našu zadaču, sigurno ne govorиш tako. Tebi nije Sokolstvo sama igra i zabava! »Uteži te ne zabavljaju, ali ti znaš, da mišice, koje uspravljaju trup, bez njih ne izvezbaš izdašno, da se samom vežbom na spravama naučiš dizati samo svoju težinu — a ne više — i time, što se tiče prirasta snaga, s vremenom dođeš do granice, koju sa sa mom telovežbom na spravama nećeš prekoraciši. O penjanju i hrvanju znaš duduše, da više nego što drugo napinju i da se s njima nije moguće hvalisati svaki trenutak, ali taština je već daleko od tvoje muževne misli i dobro si toga svestan, da moraš svoje telo takoder priučiti, da se radi napora odmah ne umori i da imaju ne ustrajuća volja i snaga kod svakog dela u životu samo podredenu vrednost. — K neumornosti pridruži naposletku i odvažnost. Bojiš se na krugovima ili na preči načiniti ovu ili onu vežbu, iako se ti jamči sva moguća sigurnost. Svladaju tu nemuževnu uznenimernost, ne odlazi, već ustraj u vrsti stalno i radino! Čim dulje manje ćeš se bojati, dok naposletku taj instinktivni osećaj sasvim ne nestane iz tebe a svesna neustrašivost ne stupi na njegov mesto. Mačevanje ti se ne svida i polaganio ti napreduje. Dakako više nego igde drugde se ovde besprekidno dodiruje obuka; ovog sečenja, ove obrane, ove varke neznaš, pa ako si i samo jedno veće izostavio. Budi dakle ustrajan, ne beži i ne izostavljam, pazi sam kod izvedbe na svaku malenkost, jer ovde su kod sečenja, uboda i pokrijevanja potankosti vrlo važne a prirode na nadarenost je ovde još važnija nego drugde. Ali ako si i manje nadaren, ali zato marljiv i pažljiv, s vremenom ipak osetiš, da si borac i da je borba sa svetlim oružjem ipak vežba iznad drugih junačaka. Povrh toga pak se glede upliva na razvitak predlaktice mačevanje ne može nadomestiti s nikakvim drugim vežbama; a naposletku, ako je stvar moguća, zar ne bi bila to sramota Sokolstva, kad ta »prednja brana i straža domovine« ne bi znala ni oružja uzeti u ruku?

Neću stvari dalje razvijati, sve ostalo samo proizlazi iz toga, što je već rečeno. Stavljam uslov, da razumno vodstvo preko mere ne napreže radinost, tako da s ozbiljnom voljom m ože izdržati. Ako si dakle na izletu, u svojoj vrsti u svoju korist i kao uzor drugima; ako se radi o pripremama za javno delo i nastup, dodi u prave vreme i ostani do kraja, imaj pred očima čast celine a time takoder i svoju; čim marljivije svak ustraje, tim pre će biti svršena priprema, tim više će te razveseliti častan a moguće i sjajan uspeh. Ako si prednjak, pazi na sve ovo rečiju i delom, ustraj pre svega sam uvek od

početka do kraja s jednakom mišljiju kod svoje vrste i nedaj zlostvornosti, da bi se probudila, iako bi se mogla katkad oprostiti. Ako si kod telovežbene stvari ravnatelj i mislioc, pretražuj, popravljaj i usavršavaj neprestano, radi bez vike, imaj kod svega pred očima trajnu vrednost, ustraj i veruj, da je budućnost uvek pravedna, takoder ako te sadašnjost katkad ne priznaje. Konačno si Jugosloven (Čeh); sin naroda si, kojem je najviše između sviju, koliko ih živi na svetu, treba, da napne sve svoje snage, da si obrani biće, a što je isto, da s drugima u svemu jednako napreduje. Čim manji je naš broj, tim više se broji na svakoga između nas. Smiješ li dakle kolebati i odstupati? Ne, ne sme nikolj! Tako dakle ranije se uči ustrajnosti, reci si svaki dan, da je ona za nas prva i neophodno potrebna narodna vrlina, i ne zaboravi, da se ono, što se ima u velikom iskazati, mora u svemu i svuda izvezbat. Sve, što joj se odupire, moramo u sebi uvek svedati, ako nećemo sami biti svedani. Samo u njoj je spas, u njoj pobeda!

2. Bratstvo.

Nisi stupio u obično društvo, stupio si u sokolsko društvo, bратско društvo. Bratski ti te pozdravlja. Ali malo bi bilo, kad bi te samo zamenica pozdravljava. Pozdravlja te uljednost, pozdravlja te iskrenost, pozdravlja te, kogod si, čoveka dostojna jednako. Ovakav utisak, tako smeš zahtevati, neka proizvodi sve na tebe, kad te primaju za člana, kad te uvrštavaju u vrstu. U vrsti si, prednjak pokazuje, objašnjava, čuva. Kod svega toga neka se doista pokazuje братски duh; vežbač neka vidi, da je prednjaku za pravilnost, da hoće olakšati sve izvedbe, da si je napredak, sigurnost onih koji su mu izrečeni, da si je opštu telesnu izobrazbu stavio za zadaču. On neka se pametnom reči, ali takoder i krepko zauzme za to. Neka kudi i ne popusti, kada se radi o tome, da se održi red ili načrt; takoder u tome leži pravi, iako u početku možda ne sasvim shvaćen napredak i svestrani razvitak njegovih vežbača. Na vežbalisti su svi braća, a dok traje obuka, neka bude prednjak stariji brat, ne moguće naduven, nego pametniji. Čim su mu svi odaniji, čim vernije ustraju u njegovoj vrsti, kako ide sve brzo pravilno, uspešno. — Vrsta je dovežbala i da je se znak za zajedničke vežbe, sve se pozove u red, dvored mora biti brzo i pravilno izveden. Kome pripada ova zadača, neka učini to glasnom reči, koja više moli nego zapovedan; nikoga se ne sme ni ovde ni kod zapovedanja vredati gospodskom ohlošću koga vidiš, da lenčari, teraj ga u red, ako hoćeš šalom, ali ne izostavi nikoga i ne popusti. Ako ko nije pažljiv i galami, opomeni ga krepko, ozbiljno, ali ne uvredljivo. To deluje jače nego nebratski način, a ako je potrebno, dobiješ na ovaj način potporu kod svih pristojnih i pametnih ljudi. Isto važi takoder o izletima. I ovde ima svatko pravo do uljednosti, ne naredjuj, samo zato da bi se naredivalo; ali to, što mora biti, neka se razgovetno i bratski zahteva: svatko ima pravo, da se oseća slobodan u tom bratskom krugu u toj graniči, koju pojmu dnušta, koju red i pristojnost određuju ovde. Ali ne samo da ti daje prava, takoder i sasvim određene dužnosti, i da nalaže bratstvo. Ako zahtevaš bratsko

mišljenje, također ga i iskazuju. Kako su već čoveče stvari, nije dakako moguće, da bi svatko uredio, svatko vodio, svatko upravljao. Također i onome, koji je po društvenim pravilima zato pozvan budi brat. Ako je tko u odboru, ili obavlja prednjački posao, neka ne bude već zato predmet tvoje neujudnosti. Zahtevaš uljednost, budi također uljedan! Zahtevaš pristojnost, budi također pristojan! Zahtevaš bratstvo, budi također bratski! Ne traži časti u protivnom ponašanju. Nemoj hteti biti iznimka u pravilu, koje održavaš i koje ti je milo. Jednakosti ne shvaćaj tako, da zanemaruješ to, što onaj, koji je za to određen, u granicama društvenih pravila od tebe zahteva; jer bi prestatlo redovno delovanje, gde jedan drugome smeta, uposte nastala bi

zbrka i svako društvo bilo bi nemoguće. Tako ju shvati, da su pred društvenim pravilima svi jednakiti te treba da se svaki vlada tako, kako to zahtevaju ta pravila. Ako ti nisu povoljni, nastoj, da ukloniš pravilni putem ono, što ti se ne svida; ali dok god su na snazi, upravljal se i ti po njima. Obavezaš si se u to već time, da si pristupio društvu. Muž si, ostaj kod svoje reči! Ako čuvaš iz zvanja ili dobrovoljno pravila, čuvaj im smisao; ne budi sitničav ili čak sekantan. Pokaži, da ti je za stvar a ne za to, da bi ovoga ili onoga, koji ti nije povoljni, moguće ljetio.

Za tvoje pritužbe otvorena ti je »knjiga želja i pritužaba«. Služi se njome, ali stvarno, s promišljnjem, s mišljom dostoјnjom i bratskom. Kako mnogo sporova je

niklo u društvinama samo radi toga, što se je u tu knjigu razdraženo pisalo i odgovaralo. I ako te je tko po krividi napao, ostani miran! Spor među braćom se najlakše izravna, kada je jedan bolji i pametniji. Neka ne prevare u tom pogledu oni, koji društvenom upravlja, poverenje onih, koji su ih izabrali; a i oni također neka ne budu prevareni!

Dogovorni društveni sastanci podbadaju na mnoge ispravke, k mnogim dobrim težnjama, ali sašmo onda, kad se u njima predloži ne stavljaju, ni ne zabačuju iz gole stranačke strasti, iz zavisti, nedolične plemenitog čoveka. Doista bratsko mišljenje daje ovde raspravama stvarnost i time razumnost i naprednost. I kad se kudi neka se to čini na način koji ne vreda. Što se ovde zaključi,

svi sa veseljem izvrše a celina kod toga opet napreduje. Nitko nije nepogrešiv, nitko bez greške, ali ni ti ne, koji pogreške predbacuješ. Ne zaborav toga te se upravlju reći i u čitavom svom delovanju prema tome. A ti, koji si bio kuđen, pomisli, nisi li ipak to do nekle zasluzio. Ne budi preosetljiv, a ne budi ni nepotrebno uvredljiv. Kako mnogo društvo je radi ne promišljenih postupaka pojedinaca izgubilo najiskrenije, najizdašnije svoje snage i poginulo zatim u kavgi sitničave častohlepnosti onih, koji su u njemu ostali, da bi ga pozvali.

Ako pak usprkos svega zadeš u napast, da bi zaboravio bratsko mišljenje, pamti, da je društvo, u kojem živiš i koje ti daje toliko trajnih koristi, narodno društvo, da uništavaš deo narodnog

dela, ako jednoga između njegovih životnih uslova potkopavaš. Taj bratski krug, u koji ulaziš, neka ti ne bude škola neprijateljstva, nego škola dobronamernosti, muževnog prijateljstva, onog plemenitog, što više, svetog bratstva, koje je u grčkim hetajrijima ponosno eva lo te se do danas u jugoslovenskim pobratimstvima sjaji. Ti, koji su zajedno živeli, zajedno se trudili, su i u borbi tesno jedan uz drugoga stajali; jedan drugome potpora, zaštita, jedan drugome branioce i osvetnik. U vreme mira gajila se ova najkrasnija, najviša junaka vrlina. Uzgojena pa je bila u zaštiti, kada se je približavao vihor. »Svi za jednoga a jedan za sve« bilo je već taborsko geslo, geslo k činu i uvek geslo k pobedi. (Ustrajnost, »Sokol« g. 1874., br. 1.) (Bratstvo, »Sokol« g. 1874., br. 5.)

DR. VLADIMIR BELAJČIĆ (Novi Sad):

Duhovna priprema članstva za II. jugoslovenski svesokolski slet u Beogradu g. 1930.

I.

Svaka kolektivna akcija većeg zama i obima mora biti duhovno pripremljena, ako se želi postići uspeh i cilj koji joj je postavljen. Poznata je i iskustvom utvrđena istina da ratu, toj kolektivnoj akciji par excellence, mora da prethodi ne samo vojna mobilizacija, spremi živog i mrtvog rata, materijala, nego u prvom redu i pre svega mobilizacija duhovna od koje, po onoj Njegoševoj:

»Boj ne bije svjetlo oružje,

već boj bije srce u junaku...«, prvenstveno i prevašodno ovisi i sam uspeh i ishod rata.

Siromašna i materijalno iscrpena Srbija — da se poslužimo tim nama najbližim primerom — svojom jedinstvenom duhovnom mobilizacijom i spremom pobedila je po broju vojnika i bogatstvu materijalnih sredstava daleko nadmoćniju Austro-Ugarsku, kojoj je i pored svih napora, naročito posle Sarajevskog atentata, da se pripreme duhovi za rat, nedostajala duhovna mobilizacija, nedostajala ideja-vodilja, ideja-pokretač, nedostajala, kako je umesno rekao g. Jovan Jovanović, ideja otadžbine.

I naš II. jugoslovenski svesokolski slet u Beogradu predstavlja, bez sumnje, također takvu kolektivnu akciju višeg stepena i značaja. I on, dačle, da bi uspeo onako kako to traži ne samo naš sokolski prestiž nego i eminentni nacionalni i državni interes, mora biti smišljeno i iz daleka duhovno pripremljen: pored mobilizacije materijalnih sredstava mora biti izvršena i mobilizacija duhovna.

I kad je tako sama stvar u načelu jasna i van diskusije, može se ovde raditi samo o tome: u kome pravcu, na koji način i sa kojim sredstvima treba da se isvrši ta duhovna priprema našeg članstva za veliki naš slet.

II.

1. Svesokolski slet predstavlja kolektivan napor svih pojedinačnih snaga, povezanih u snop jedinstvenom volje i ideje. Uloga svakog pojedincu pri tome je dvojaka; u zajedničku akciju on unosi svoj lican napor i svoju ličnu vrednost kao ulog, kao komponentu, od koje ovisi moralni kapital sleta, njegova rezultanta; a s druge strane on iz toga sletskog kapitala treba da izvuče svoju moralnu divđendu, svoje duhovno obogaćenje. Drugim rečima, on istovremeno i da je i prima: i slet treba da ima koristi od njega i on od sleta.

Ovo mora biti polazna tačka za duhovnu pripremu članstva za slet: ona treba da posluži cilju te dvostrukim koristima.

Time je odmah obeležen i njezin pravac i njezin zadatak: duhovno pripremiti i osposobiti svakog Sokola da u najvećoj mogućoj meri sa svoje strane doprinese uspehu sleta i da istovremeno i on sam od njega ima najveću moguću moralnu korist.

Pravac je tu, zadatak je postavljen; u pitanju su način i sredstva: kako i s čime.

Nema sumnje da učešće na sletu već samo o sebi, po pravilu, predstavlja korist i za slet i za učesnika. Radi se, dakle, u stvari jedino o tome, kako povećati tu dvostruku korist do njezina maksimuma.

2. Soko se vaspitava ne za slet već za život, za ispunjavanje nacionalnih, socijalnih i čovečanskih duž-

nosti, za ostvaranje pravog životnog bića i cilja. Sa te tačke gledišta slet je samo jedna epizoda, jedno sredstvo za veću, užvišeniju svrhu.

Jasno je do očiglednosti da pravo sokolsko vaspitanje već samo o sebi stvara duhovnu predispoziciju, predstavlja duhovno naoružanje, potrebno za uspešno učešće na sletu u oba istaknuta pravca. Sva ona duševna svojstva, sve one vrline koje Sokolstvo u nama razvija, osposobljava nas za korisno učešće na sletu, ne samo to, ono određuje i nivo i vrednost samoga sleta. I prema tome, nema bolje duhovne pripreme za slet od sistematskog, istrajnog sokolskog vaspitanja, od prave i visoko razvijene sokolske svesti.

Ali, taj put sokolskog vaspitanja težak je i dug: on počinje na pragu sokolane, a svršava se u grobu. I kad bi na sletu uzešće samo pravi, gotovi Sokoli, kako bi kratka bila svezana povorka, kako bi maloljudan bio slet!

Prave, gotove Sokole ne treba duhovno pripremati za slet, oni su spremni za to. Duhovno pripremanje potrebno je onoj velikoj vojsci Sokolova koji su tek u stvaranju, koji su tek u postajanju, a koje onakve kakvi su moramo povesti na veliku sokolsku smotru. Njima treba obratiti svu pažnju, na njih uložiti sav trud.

3. Kako da ih duhovno pripremimo za slet?

Vojniku kada podje u rat treba pre puške dati ideju: on mora jasno znati kakva je to sveta i užvišena stvar za koju treba da podnese najveće napore, za koju treba eventualno i život svoj da da.

I Sokolu pre polaska na slet treba dati ideju: treba mu jasno i zorno predstaviti značaj i važnost sleta na kome također, pored uživanja, ima da podnese i materijalne žrtve i telesne napore.

To mora biti polazna tačka duhovnog pripremanja za slet. Svakome Sokolu mora, pre svega, da se duboko usadi u svest uverenje da odlaskom na slet ispunjava ne samo sokolsku nego i veliku nacionalnu dužnost.

II. jugoslovenski svesokolski slet ima svoju naročitu važnost, svoj način i značaj ne samo za nas Sokole, ne samo za nas Jugoslovane, nego za Srbstvo uopšte.

U lavituru mučnih i zapletenih političkih peripetija kroz koje je posle Oslobođenja i Ujedinjenja prošao naš narod i naša Država, Sokolstvo sa svojim ciljem i smjerom, sa svojim idejama i sa svojim radom, predstavlja ono čudotvorno klupče koje je Providnost odmotavala poslednjih deset godina da bi se našao izlaz u svetlost, na sunce, na put velike i srećne budućnosti naše. Ta istorijska uloga Sokolstva u našem nacionalnom životu mora doći do svoga adekvatnog izražaja i na sletu, ona će mu dati bitno obeležje.

Taj smisao sleta mora svakome Sokolu postati jasan do očiglednosti.

Ali ne samo to! Na tome sletu učešće učešće na hiljadu naših slovenskih braće. Njihov dolazak k nama nije samo akt prazne kurtoazije, on je ostvaranje ideje slovenskog bratstva i kulturnog jedinstva, koju je još neumrli Tyrš uzidao u temelje veličanstvene sokolske zgrade.

I svakome Sokolu mora biti jasno što znači ta poseta ne samo za na-

še Sokolstvo, ne samo za naš narod i našu Državu, nego za Slovenstvo, za njegovu budućnost uopšte.

Dalje. Slet je smotra ne samo naše sokolske nego i nacionalne snage, on je berza na kojoj se kotira pred širokom, možemo reći evropskom javnošću ne samo naša sokolska nego i naša nacionalna, pa ako hoćete, i slovenska vrednost, fizička, moralna i intelektualna.

Na sletu treba da se pokaže bilašni naših desetogodišnjih posleratnih sokolskih napora, napredak, staganja ili nazadak.

I svakome učešniku sleta treba da je u svesti i u pameti da visina kurza nacionalne moralne vrednosti o državu njegovu na sletu, ovisi o njegovoj moralnoj vrednosti koju će sa sobom doneti na slet.

U razvijanju te svesti o značaju i važnosti sleta vidimo mi najvažniji sadržaj duhovne pripreme članstva za slet koji je pred nama.

4. Da bi se taj zadatak sa uspehom izvršio, biće potrebno da se obaveštavanje proširi i na druge momente.

Pre svega treba, pored specifičnog značaja ovoga sleta, ukazati na važnost sokolskih sletova u opšte: za razvitak Sokolstva, za snaženje i jačanje svesti i solidarnosti, i nacionalne i slovenske.

U tu svrhu biće korisno ako se u najkraćim ćrtama prikaže istorija ranijih sokolskih sletova i njihova statistika, kao i njihov refleks na nacionalni život i odnose medju slovenskim narodima.

Biće dobro, ako se u vezi s time na kratak i pregledan način izloži uloga Sokolstva u oslobođenju i stvaranju samostalnih slovenskih država, u zbijenju slovenskih naroda, kao i odnos Sokolstva prema ideji Sveslovenstva.

Ono je osnova i prepostavka za daljnju duhovnu pripremu.

5. U čemu treba ova da se saštoji?

Svaki Soko, bio on vežbač ili nevežbač, imaće da izvrši na sletu bilo kakvu sokolsku dužnost, veću ili manju. Ceo njegov boravak na sletu treba, od početka do kraja, da ima sokolsko obeležje, vid sokolske funkcije i misije, a nikako ne karakter privatne zabave i razonode. Ovo važi ne samo za učešće u sletskim vežbama, svečanim povorkama i drugim manifestacijama, nego i za celokupno njegovo kretanje na sletu, naročito na sletu, u svičaju i sponjevi.

Da se zadržimo na ovom poslednjem, jer na to polažemo naročitu važnost.

Nema sumnje da uspeh sleta u znatnom delu, naročito što se tiče njezinih slovenskih karaktera, ovisi prevenstveno od topline, svesrdnosti, ljubavi i bratskih osećanja koje budemo svaki pojedinci od nas učeli u našem opodenje sa našom slovenskom sokolskom braćom: Čehoslovacima, Poljacima, Rusima i Lužičkim Srbima, pa i Bugarima, ako ih bude na sletu.

Ali ta ljubav i toplina ne sme doći do izražaja samo u rečima i spoljašnjem ponašanju, ona mora biti izvršena u veseljem izvršenju a celina kod toga opet napreduje. Nitko nije nepogrešiv, nitko bez greške, ali ni ti ne, koji pogreške predbacuješ. Ne zaborav toga te se upravlju reći i u čitavom svom delovanju prema tome. A ti, koji si bio kuđen, pomisli, nisi li ipak to do neke zasluzio. Ne budi preosetljiv, a ne budi ni nepotrebno uvredljiv. Kako mnogo društvo je radi ne promišljenih postupaka pojedinaca izgubilo najiskrenije, najizdašnije svoje snage i poginulo zatim u kavgi sitničave častohlepnosti onih, koji su u njemu ostali, da bi ga pozvali.

Dogovorni društveni sastanci podbadaju na mnoge ispravke, k mnogim dobrim težnjama, ali sašmo onda, kad se u njima predloži ne stavljaju, ni ne zabačuju iz gole stranačke strasti, iz zavisti, nedolične plemenitog čoveka. Doista bratsko mišljenje daje ovde raspravama stvarnost i time razumnost i naprednost. I kad se kudi neka se to čini na način koji ne vreda. Što se ovde zaključi,

du g. 1930. sa gledišta sokolskog, nacionalnog i slovenskog.

b) Kratak pregled ranijih sletova Slovenskog Sokolstva i njihova važnost za razvitak sokolske ideje, nacionalne svesti i zbijenja slovenskih naroda.

v) Odnos Sokolstva prema ideji Sveslovenstva.

g) Ophodenje sa slovenskim sokolskim gostima na sletu.

d) Kratak istorijski pregled razvijanja Sokolstva kod pojedinih slovenskih naroda, naročito posle rata.

d) Organizacija Slovenskog Sokolstva posle rata.

e) Savremeni vodi Slovenskog Sokolstva.

ž) Uloga Sokolstva u budućnosti slovenskih naroda.

z) Ponašanje Sokola na sletu (na putu, u Beogradu, na povratak).

aa) o disciplini i redu.

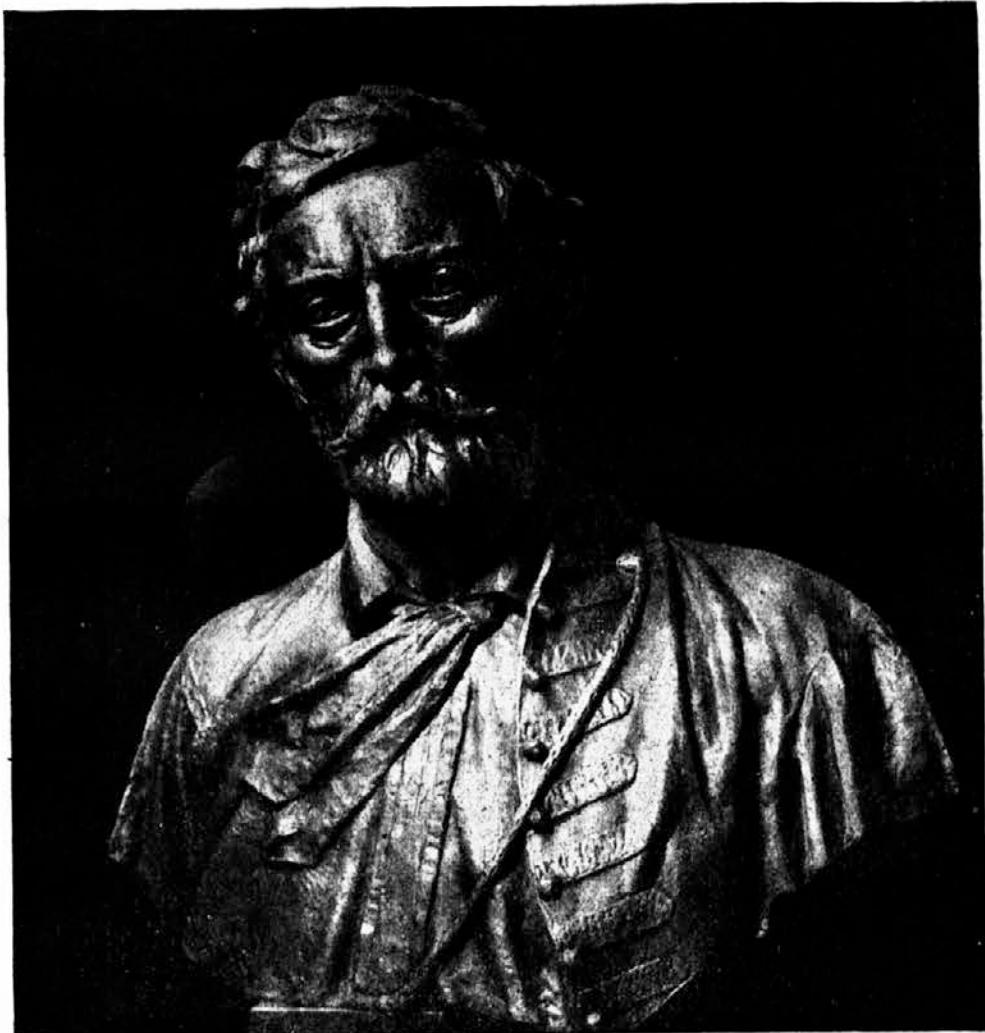
bb) sokolski pozdrav.

vv) sokolske manifestacije.

gg) na sletištu.

i) Kratak polit. istorija Beograda.

j) Savremeni Beograd.

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Jeffrey". The signature is fluid and cursive, with a large, sweeping flourish at the end.

RADMILO GRDIĆ (Sarajevo):

Seosko Sokolstvo i naša privatna inicijativa.

Pod ovim natpisom objavio je »Trgovinski Glasnik« u Beogradu od 13. novembra o. g. vrlo zanimljiv i poučan članak, kojeg je napisao Radmilo Grdić a koji moramo da oštampamo i u svom listu, jer je na čast i u podstrek svima nama, naročito pak bratskoj župi Mostarskoj.

Clanak glasi:

Jedan pokret, čiji se temelji uđaju u Hercegovini poslednje dve godine, po svojim dosadašnjim rezultatima je vredan da se istakne u javnosti, i da mu se posveti naročita pažnja. Seoske sokolske čete, koje se već dve godine osnivaju po hercegovačkim selima, pokazale su dosad takav uspeh, kakav nije zabeležila posle rata nijedna organizacija privatne inicijative u Bosni i Hercegovini, dačle u krajevima gde je privatna inicijativa vrlo razvijena i gde je, pre rata, naročito kod srpskog dela naroda, stvorila tako velika dela i za tako kratko vreme, da se taj primer može zabeležiti kao redak ako ne i usamljen u istoriji kulturnog razvitka čitavog juga Europe.

I.

Naša privatna inicijativa klonula je osetno posle rata. Oslobođilački ideal, koji je nosio na krilima sve snaže narodne i bio podstrekni svih nacionalnih podhvata, ostvaren u slobođenoj državi nije našao zamene u drugom idealu, koji bi nacionalno snaže podstakao na drugi stvaralački posao. Organizacije privatne inicijative i sad postoje, ali one ne mogu da dobiti zamaha i ne vrše ni izdaleka onu ulogu koju su imale pre rata.

Posleratna privatna inicijativa ima nekolike osnovne greške, koje preče, da ona izvrši svoj zadatak u podizanju naroda. Ona je **pocepkana i neorganizovana**. Nigde se to teže ne oseća nego u manjim mestima Bosne gde se mora u tom poslu zadovoljiti sentimentima nekoliko vera i plemena. Ona je **neracionalna i nesistematska**. Citave organizacije posvećuju se sa velikim hukom poslovima od neznanosti ili sporedne važnosti odnosu prema kulturnom stanju i potrebama naroda dok se problemi i poslovi od važnosti prvega reda stavljaju po stra-

ni. Poznata mi je jedna ženska organizacija, koja je čitavu jednu zimu posvetila predavanjima o pacifizmu, dok su joj pod nosom žene sa sela, koje žive u potpunom neznanju i neupućenosti.

Velika, ako ne i osnovna, maura privatne inicijative je u tome što se ona sva zbilja u grad gde su i inače nagomilane sve kulturne tekonine. Ima malih varošica u kojima radi po desetak raznih ustanova dok odmah do tih varošica postoje sela u koja ne zade u godini dana niko osim žandarma, i gde štampano slovo dode samo u obliku poziva na sud i srež.

Privatna inicijativa **zapustila je selo potpuno**. Međutim, upravo tu, u selu, je pravo polje rada privatne inicijative. Uzroci zbog kojih privatna inicijativa nije mogla da izvrši svoj posao na selu, raznovrsni su. Ranija politička borba rastrovala je prilike na selu i posejala veliko nepoverenje sela prema svemu i svačemu što dođe iz grada. **Učitelji i sveštenici**, koji su najpodesniji da budu nosioci prosvetnog rada na selu, nisu, nažalost, posle rata učinili ni delić onog što od njih ovakav posao očekuje. Čast izuzecima. **Metode rada**, u koliko je on i vršen na selu, nisu bile udešene da seljaku omile prosvetne akcije. Seljaku su naturana znanja za koja nije imao ni interesa ni potrebe i organizacije za koje nije bilo često uslova u dotičnom kraju. Prosvetilački kontakt sa selom bio je od slučaja do slučaja i nesistematski, jedno ili dva predavanja, i dobro posećena, nisu ostavljala traga u selu. Prosvetni rad sa ovakim metodama bio je kao plamen od slame. Seljak, živeći u teškim materijalnim prilikama, nije bio raspoložen da primi znanja od kojih nije mogao imati koristi i praktične primene. Sa ovog gledišta seljak misli da je korisnije da mu dete čuva četiri godine stoku nego da to vreme ide u osnovnu školu, koja mu kao seljaku **danas** vredi tek toliko, da se zna potpisati na menicu ili kakav službeni akt. Pismenost je postala sama sebi cilj u očima onih, koji posvećuju selo, mesto da bude samo **sredstvo** koje omogućuje ili olakšava materijalni i duhovni razvitak. Treba da prak-

tičnom primenom i upotrebom seljak oseti **prednost** onoga što uči i onda će ga sigurno vrlo rado prihvati.

II.

Pokret seoskog Sokolstva koji je u ovaj čas obuhvatio čitavu Hercegovinu je možda jedini tip organizacije privatne inicijative, koji je izbegao sve nabrojane nedostatke rada privatne inicijative u ovim krajevima. On je našao sedište i organizatore iz redova seljaka i zadro sa svojim radom u sam život seljaka i u središtu njegovih potreba i želja. Odličan prijem koji je našao takav sokolski pokret na selu, najbolji je dokaz da je on našao pravi način i metode rada na selu. Uspešni tega pokreta nakon kratkog perioda rada su veliki. On je uspeo da čvrsto i solidno obrazuje oko 30 seoskih četa u 30 seoskih opština Hercegovine, da populariše u masama svoje parole; rad, disciplinu, trezvenost, štednju, tačnost itd. On je uspeo, da se seljaka najočiglednije ubedi o korisnosti svih pouka, koje prima preko svoje sokolske čete i da mu dade da oseći vrednost organizacije i organizovanog rada. Seoske sokolske čete su istupile dosad na 2—3 javna sokolska časa i pokazale izvanrednu disciplinu i savršeno izvođenje vežbi. Prešle zime, kad su duga nevremena pojalačala nevolju gladi u Hercegovini, seoski Sokoli su, potpomognuti izdašno od Saveza i Sokola iz drugih krajeva, odlično organizovali akciju za pomaganje nevoljnijih i tu pokazali širokogruđost i samoodržanje, koje je se priznjanjem zabeleženo među seoskim masama gde su Sokoli radili.

Na poslu poljoprivrednog obaveštavanja i podizanja, seoske čete su dale odlične rezultate. U Hercegovini, gde seljak nikad nije posadio svojom rukom voće ako je još i nije posećen u kojem »švabinom« rasadniku, seoske čete su posadile lani preko 6000 raznih voćaka — a ove godine posadili su ih još više. Poznato je koliko je muke trebalo da se na hercegovačko selo proturi po koji železni plug. Seoske sokolske čete su ih proturile kroz godinu dana preko 20 komada. Zna se i to da su hercegovački seljaci, terani od austrijskih vlasti da sade kukuruz, varili kukuruzno seme, samo da ne bude kukuruz. Seoski Sokoli su slomili i tu konzervativnost seljaka i već danas su njihovom zaslugom, zasadeni u gornjoj Hercegovini veliki kompleksi zemljišta kukuruzom.

Za kravlju repu nije u Hercegovini niko ni znao. Ove godine imali su neki Sokoli — seljaci po vagon ili dva repe, a na izložbi sokolskih poljoprivrednih produkata, repa koja je dobila nagradu bila je teška 7 i po kg. Karakteristično je, pa to uzgred napominjemo, da su u nekim krajevima, gde je posadena kravljia repa, seljaci našli da je ona dobra i za ljude i da bi je bilo grehota davati stoci. Pojedine sokolske čete imaju i svoje zajedničke kompleksne, na kojima vrše pokuse sa novim kulturama i rad po novim metodama i spravama. Ove godine organizovane su grupe za zajedničko sejanje deteline. Pred mesec dana sokolska župa je organizovala i izložbu sokolskih poljoprivrednih produkata, koja je uspela odlično. I organizatori i izlagачi bili su samo sejaci — Sokoli.

Za ovu zimu organizuje župa tečajeve kućne industrije, kojih će se posvetiti ove zime najveća pažnja a na proleće će se u Mostaru prirediti

izložba a kasnije i stalna prodavnica radača kućne industrije. Župa je ove godine poslala nekoliko Sokola u poljoprivrednu školu u Sv. Juraj, a do godine će čete poslati u te škole 20 odabranih mladih Sokola. Za mlade Sokole priređuje se u Gacku poljoprivredni tečaj. Sokoli proturaju u se lo i knjige, koje im šalje župa iz Mostara.

Citav rad je u zametku. Svaki novi korak napred otvara nove vidike i nameće nove dužnosti i poslove. Ide se napred polako i oprezno, da se ono, što je osođeno, osigura i učvrsti. Ali po onome što je dosad učinjeno, već je sad izvesno da će Sokoli — seljaci i u kratkom nizu godina koje dolaze, preporoditi Hercegovinu, pouzdani izvor snaga i zdravih streljajenja.

Seoske sokolske čete će nametnuti svojim radom i uspesima i potrebu reorientacije čitavog Sokolstva i daće i zdravе principe radu čitave naše privatne inicijative.

MAHMUD M. KONJHODŽIĆ (Ljubuški):

Samo, braćo, da pravac ne izgubimo . . . !

Dok je čovek gladan, ne gorovite mu fraze ni o patriotizmu ni o drugim idejama.

T. G. Masaryk.

Stari Grci su svoju kržljavu i telesno slabu decu ostavljali na brdu Tajget, da se njima hrane gavranovi. Ilteli su time da se narod njihov sastoji samo iz jakih i zdravih jedinki. Sem tega telovježba se gajila u punom opsegu i oni su, znamo, stigli do visokog stepena kulture, koju mi danas kopiramo i divimo joj se u isto vreme.

Naša sokolska organizacija nastoji da narod telesno, a sa time i duševno podigne tako, da se on sastoji iz jakih i zdravih jedinki. Samo, mi nismo uobičajili da našu kržljavu decu izlažemo na brda gavranima, a još nešto: mi suviše lutamo, po našem slovenskom običaju, i u tomu lutanju mi se gubimo i izgubimo.

Mi bismo trebali da budemo škola, ali ne gimnazija niti slično nego škola života. Mesto, gde se mora držati ova škola, mora biti vežbaonica.

Ciljevi ove škole moraju biti: spremanje ljudi za utakmicu, koja se zove život. Sredstvo za postizavanje ovih ciljeva mora biti telovežba.

Zivot je utakmica i prvi uslov za pobjedu jeste taj: da takmičar (svaki čovek) bude uvek zdrav. Zdravlje će moći očuvati snažeci telo i duh telovežbom.

U životu je potrebna tačnost. U vežbaonicu se mora dolaziti tačno u određeno vreme, dakle čovek se uči tačnosti još iz ranog detinstva. Ako se nauči tačnosti u jednoj stvari, biće tačan uopšte. Tačan zanatljija ima mnogo više mušterija zbog svoje tačnosti.

U životu je potrebna pažnja, opreznost i preciznost. Vežbač radi na preči. Mora raditi, pažljivo, oprezno i precizno. On uvek **instinktivno** radi tako, jer bi zbog najmanje napažnje ili neopreznosti mogao izgubiti život. Kao što oprezno skače sa preče, isto tako će biti oprezan u životu, kad mu neko traži njegov potpis na menicu, ili kad zaključuje neki trgovacki posao.

DR. VIKTOR MURNIK:

Kultura in telovadba.

Kultura in telovadba? — vzklikne morda kdo in povpraša začuden: ali je sploh kakšna zveza med njima?

Da je zveza med njima in še kako ozka, naj poskusim pojasniti v tej razpravi.* Da pa dobimo podlago za to, je treba seći nekoliko nazaj v preteklost in se ogledati tudi preko naših mej, pred vsem pa se ozreti na razmerje med telesom in duhom.

I.

Duh in telo pri genijih.

Osvald Spengler piše v svojem, po učenem in neučenem svetu izredno mnogo razpravljanem delu »Propad zapadnega sveta«, da se Evropa stara, zapada civilizacijom in vsem njenim pogubnim posledicam. Ni prvi, ki je o tem izpovrgovil, (pač pa razpravil to usodno vprašanje najtemeljite in najgloblje). Že starci Gothe toži o svoji dobi, da nazaduje in se razkraja. Še prej se je oglasil Jean Jacques Rousseau, svareč pred režo razuma in kličč k prirodi nazaj.

Okoli l. 2000. bo evropska kultura dosegla svoj konec s popolno civilizacijo, prerokuje Spengler. Odkar pa se je začela izprevrjavati vanjo, da je že nad sto let. In nekako toliko časa, nekaj desetletij več, je tudi, kar je Rousseau začutil, da morajo vedno manj prirodnih živiljenskih pogojov in vedno večja nega in pitanje duha na škodo telesa postati usodepolni za kulturno človeštvo. In kakor bi mu bilo pred očmi, da je zapadni Evropi more samo še prirodna Korzikana roditi resnično velikega genija, jé prerokoval, da pride od tam tak velikan. Njegovo prerokovanje se je izpolnilo. Ako ima Spengler prav, da se je okoli l. 1800. zapadnoevropska kultura sklonila proti svojemu zatonu, se zdi, kakor bi bila hotela priroda pred tem sklonom za zaključek ustvariti eno največjih svojih mojstrskih del.

Iz Korzike je prišel Napoleon, »veliki sin prirode, sam prirodnega sila,« mož »nadprirodne ali bolj prav edinoprirodne jasnosti gledanja,« kakor pravi »zadnji univerzalist« Bleibtreu o njem; — ta »compendium sveta«, ki je bil »posebno velik v tem, da je bil vsako uro isti«, »vedno v svojem elementu«, da se »more o njem reči, da

je bil vedno v stanju neprestanega razsvetljenja«, pa s telesom »iz granita«, kakor govoril Goethe o njem; — ali kakor piše ameriški filozof Emerson: »mož iz kamna in želeta, zmožen šestnajst ali sedemnajst ur sedeti na konju, zopet cele dni po vrsti biti skoro brez počitka in hrane in pri tem vendar razviti hitrost in vzočno moč tigrac; mož, ki je »svoje bitke dobil v glavi, preden jih je dobil na bojišču samem«; mož, ki se so »v njem videle zdrževati se prirodne in duhovne moči, kakor bi morje in zemlja postala telo in postava in začela misliti.«³

Napoleonu se more v novem veku primerjati po veličini genija samo še eden, pa na drugem področju: Shakespeare, ki je živel v času, ko je bila živiljenska sila evropskih narodov še na višku. O tem »Napoleonu poezije«⁴ pravi Goethe, da »dobimo, ko ga beremo, vtišk duhovno in telesno skozi in skozi in vedno zdravega krepkega človeka.« Tudi v njem, kakor v Napoleonu, tem »Shakespeareu čina«⁵ je bila najmočnejša intuicija harmonično zdrževana z največjim duhom. Tudi njega imenuje Bleibtreu »prirodo samo«, Shakespeare mu »ne vidi ni posamezno, ampak vse enakomerno skupaj kakor priroda; celo živiljenje naj bo, grobar mu je prav tako važen kakor Hamlet, dojilja kakor Julija, Emiliija kakor Desdemona... misel, čuvstvo, upodobitev se spajajo v eno, Macbethove čarovnice se dvigatek pot uteljitev njegove notranjosti, pijani vratar in lastavice na stolpu se izprevravajo v ironiziranje mrzličaste velikosti in bedastih strasti.«⁶

Oba »Napoleona« ali, če hočete, oba »Shakespearceja« sti imela idealno uravnovesene duhovne in telesne moči. Vzemimo pa še tretje po-priše. Imanuel Kant velja za največjega filozofa nove dobe. Ob vsej svoji velikosti pa slabotni in bolelni Kant ni bil vedno »v stanju razsvetljenja«. Ogromno razviti njegov duh prede ne tako redko paječino ali pa takoreč melje na prazno. Razum prevladuje intuicijo. Moči duha in moči telesa niso v ravnošči, četudi je v Kantovem telesu vkljub bolehnosti tičala neka žilavost, saj je dosegel starost 70 let.

Vsi trije zgoraj navedeni pisatelji, Bleibtreu, Goethe, Emerson, poudarjajo poleg velikih duhovnih moči velike prirodnje moči, ki delujejo v resnično velikih genijih. Zadnja dva govorita naravnost o telesu, njegovi moči in vztrajnosti. Goethe tudi na drugih mestih govori o tem. Telo, pravi, da ima največji vpliv na geni-

jalno produktivnost. »Bil je sicer čas, ko so si na Nemškem genija mislili majhnga, slabotnega, da, celo grbastega; toda jaz čislam genija, ki ima pravo telo; ako so rekli o Napoleonu, da je iz granita, velja to zlasti tudi o njegovem telesu.« In kako si misli Goethe zvezo genijalne produktivnosti z vnanjo prirodo, razloži takole: »Produktivnost povzročuje moči tiče v počitku in v spanju; tiče pa tudi v gibanku. Take moči tiče v vodi v prav posebno v ozračju. Čvrsti zrak prostega polja je pravi kraj, kamor spadamo; kakor bi duh božji tam neposredno obvel človeka in neka božja moč vršila svoj vpliv. Lord Byron, ki je vsak dan živel več ur pod milim nebom, sedaj jezdil ob morskem bregu, sedaj v čolnu jadril ali vesil, sedaj se kopal v morju in vadi svojo telesno moč s plavjanjem, je bil eden najbolj produktivnih ljudi, ki so kdaj živeli.«⁷ Goethe sam, tudi izredno produktiven, je jako ljubil telesne vaje v prosti prirodi: mnogo se je izprehal, jezdil, plaval (celo pozimi), sabljil, dresal po ledu.

Genij je misterij. Tiči v duhu, pa prav tako v živiljenski sili telesa. Telo je kos prirode, ki so njene moči tudi misterij za nas. In če se človek z genijalno osnovo odtuji prirodi, je kakor Anteus, ki oddaljen od zemlje, izgublja moč. Kakor riba, potegnjena iz oživljajoče jo vode, zaman hlasta po svojem živilju, tako se muči prirodi od tujenih duhov. »Sedi na porodnem stolu misli,« kakor bi rekel Heine, prede pajčevine po možganah, melje na prazno.

Duh in intuicija.

U životu je potrebna smelost i odvažnost te brzo snalaženje i odlučnost u teškim situacijama. Kukavice se nikad ne penju na sprave, oni ili beže iz vežbaonice ili postaju odvažni. Čovek je smeo i odvažan čim se penje na sprave i pravi skokove i velepremahe. U životu se ovakvi poznaju, jer su poštovani od okoline i sve im uspeva.

U životu treba biti vedor i svež. Čovek telesno zdrav i snažan, uvek je vedor, svež i raspoložen. Nikad ne klone. Sve prepone preskače lako. A život je takmičenje sa bezbroj prepona.

U životu je potrebna, više nego išta drugo, snaga volje. Čoveka niko ne sili da dolazi u vežbaonicu. On sam sebe prisili, znači ima snažnu volju. Također ga niko ne može siliti, da na vežbu dolazi redovno, i na to on sam sebe prisili, dakle ustrajan je. Ljudi sa jakom voljom i ustajnji, mogu imati uspeha u životu, ma čim se oni bavili.

Samo ovih nekoliko osnovnih stvari, koje su uslovi uspeha u životu, a koje daje vežbaonica, dovoljni su da svima pokažu pravac i put kojim Sokoli treba da idu, koji je uostalom davno obeležen. Vežbači će mene razumeti dobro, jer su ove sive iskusili ili su se sa ovim koristili u životu.

Vežbaonica je hram sa otvorenim vratima za svakoga, za bogata, siromaha, radnika, seljaka i inteligentnog profesora. U vežbaonici se stvarno uvek i sastaju ljudi iz svih slojeva naroda. Tu oni udruženim snagama sebi nabavljaju sprave, pomoću kojih se skrbe za svoje telo.

Medutim bacimo pogled na druge stvari, za koje neki naši teoretičari tvrde da bi ih trebalo bez daljnega primati. Konačno po tomu se mogu i teoretski zaključci donositi, samo ako praksa ne bude tomu protivna. Na primer uzmimo tenis. To je sport skup i za njega se mogu interesovati samo bogati. Svaki igrač treba jedan raket, ali na jednim karikama može vežbati na hiljadu ljudi u toku vremena, a u isto vreme vežbaju desetora! Skijaštvo je već usvojeno, i o tomu možda se ne sme ni govoriti. Ali to je sport za besposlenjake. I treba se dobro umotati u bundu. Neko mora zaradivati za koru hleba čak i u nedelju i tako ne može na skijanje ali uveče posla telesnog ili duševnog, dobro mu dove sastanak sa braćom u vežbaonici i malo vežbanja. To

je prijatno i dobro deluje na živece naročito posle duševnog rada. A ne mora imati bundu. Cepajući se na ovake odsecke, mi se možda nesvesno i nehotično cepamo na bogate i siromahne na gospodu i negospodu i već smo skrenuli sa pravog puta. Naša jednakost bačena negde u kut tada, snebiva se od čuda golema, šta s njom beše! Tako mi odstupamo od svojih osnovnih zadatka i postajemo sa svim nešto drugo, a ne ono što bi trebali da smo.

Isto tako skretanje sa pravoga puta pojavljuje se u obliku jedne zverke, koja se zove prosveta. Ne mislim na prosvetu uopšte, nego na našu prosvetu onaku, kakvu je sada široko. Toj zverci ja bi dao drugo ime: lutanje. Jer o tomu prosvetnom radu imamo više rezolucija, programa i pravilnika, nego samih knjiga koje su potrebne za taj rad. U tomu prosvetnom radu imamo toliko metoda, koliko i samih prosvetara. Svaki radi drukčije. Kad bi se sve skupilo, složilo bi se ko rogovali u vreći. A i danas se luta i traže se novi metodi. Ništa na kraj!

U praksi ovaj prosvetni rad ne ma nikakvih rezultata. Dozvolite je dan primer: U vežbaonici čas sa članovima. Osam mlađih, zdravih ljudi takmiče se jedan čitav sat u svim lepih osobinama, koje sam gore spomenuo da pruža telovežba. Drugim rečima uče se životu. Na kraju časa ulazi u vežbaonicu neki sasvim strani čovek. Može da bude čelav, nerazvijen, poguren, tuberkulozan i sve moguće, može se reći zreo za Tajget. Taj čovek ima dužnost, da osmorici ljudi, koji su možda odrasli vežbači, prikaže potrebu i rezultate telovežbe ili slično. To mora učiniti za tri minuta najmanje ili pet najviše. (Neki filozofi predlažu da to traje deset minuta, ali da se to odobri, trebaće deset godina diskusije.) Ovakve nagovore po dužnosti, vežbači saslušaju kao uredni i disciplinovani. Obično, ono što slušaju na jedno uho ude, a na drugo izide. Ali često puta se desi da se taj strani čovek, koji u glavi ima naslagane sve same nagovore, prama vežbačima drži na nekoj visini, zbog svoga eventualnog položaja koji zauzima u ljudskom društvu. Kad takav gospodin visoki brat dode i prosipa svoju pamet sa visine, onda brat prednjak treba da prvoj četvorici u vrsti komanduje, da toga gospodina uzmu za ramena i noge i izbace na

polje. Jer ovakav »prosvetnik« rad ne moguć je, nepotreban je i bezuspešan je.

Ali ima jedan drukčiji prosvetni rad nepropisan i nevezan ničim. Najpre jedna činjenica: ljudi već sami telovežbom, dakle spašenjem i podizanjem tela podižu i snaže i svoj duh. Vežbač je redovno intelligentan, nije savršen, ali se uvek izdiže iznad svoje okoline. U čemu je tu stvar? Tu imamo nehotice dobar rezultat! Evo kako: Ako je vežbač bez škole, najbolja škola mu je vežbaonica, a najbolji učitelji i prosvetari su njegova intelligentna braća vežbači koji s njim provode vreme u vežbaonici i drugde, koji su s njim srasli i međusobno se dobro poznavaju. Dakle najviše koristi u prosvetnom pogledu daje baš telovežba, i to indirektno, jer na jedno mesto sakuplja ljudi najviše i najniježi inteligencije. Čovek može postati intelligentan i bez škole ako se mnogo gostaže i druži sa intelligentnim ljudima. Uspeha u prosvetnom pogledu biće samo tamo, gde ima intelligentnih i redovnih vežbača. Oni su pravi i faktični prosvetari svojoj braći i ne trebaju njima nagovori, govoriti ni predavanja, nego obični i najobičniji razgovori srdačni, bratski i nevezani i to svugde za vreme odmora u vežbaonici, u garderobi na ulici na izletu i tako dalje. Ako se intelligent još pored toga desni i prednjak za telovežbu, onda je uspeh siguran u takvom društvu.

To je tako jednostavno za vežbače, a tamo, ljudi se gube u pesničkim deklaracijama, kilometarskim rezolucionama, dosadnim konferencijama, striži u kroju programe, a ovamo ova vežbačka raja o svemu tomu čita i čudi se Šta sve ta bratska gospoda, rade i izmislijaju.

Mi imamo Tyršev sustav odlično protumačen i razraden on se provodi da god je to moguće. U hercegovačkim selima na primer za sada je to nemoguće. Zato ćemo tamo narod najpre podići privredno i prosvetno, pa tek onda primeniti Tyršev sustav. Tako treba raditi svugde. A ne gubiti vreme u sastavljanju neumesnih i neostvarljivih predloga. Vežbaonica treba da je sada i da uvek ostane glavno polje rada, kroz nju treba da ide sve. Naravno rad u vežbaonici trebamo usavršavati, da ona postane škola života u još višem stepenu nego što je sada. U današnjem materijalističkom životu i svetu, nesmemo

mi odgajati božje ptice, nego ljudje jake i okretnje, koji će biti u stanju da se laktovima probiju kroz život i da uvek prvi stignu cilju. Mi moramo težiti za ovim i ovakvim stvarima a odbacivati i neuvoditi skupe gospodske sportove za razonodu. Oni koji ne mogu naći razonode u vežbaonici, ne kaže na drugim stranama, zlatni im puti! A naš broj neka se smanji, ali neka bude više stvarnih vrednosti među nama.

Cesto puta na dnevni red izlaze čudnovate, bolesne pojave. Na primer, slušam priču, da su bile pobune protiv Murnikovih vežbi za slet u Beogradu. Ne znam od koga je to došlo, ali uopšte uzevši, kad čujem da je nekomu nešto teško, odmah se setim kukavičluka. Znam da za redovne vežbače vežbe nisu teške. One su naravno teške za one »majčine sokolove« koji se priviku u vežbaonicu mesec dana pred slet i samo zbog toga, da na slet idu sa povlasticama za vežba-

če. Sada su ovim vežbama ovakvi »sezonski buraziri onemogućeni i škarirani. Bolje da na slet izide manji broj ali veća vrednost. Prazni brojevi nam ne trebaju! Ovo je vrlo dobra strana ovih vežbi i samo zbog nje svaka čest bratu saveznom načelniku. A sem toga vežbe dragocene za samo ludske telo zbog raznolikosti pokreta, a ugodne za oko zbog živahnosti i lepotе. Strani svet, koji nam dode sigrano ću uvideti i uveriti se da preko Slovenstva i Balkap već sada može dati nešto. Za ljudi koji su zaljubljeni u same odore i parade samo broj ima značaja, ali ljudi koji vole tih i sitan rad više poštuju stvarne vrednosti nego broj.

Ovo nekoliko redaka o našim lesim stvarima i nevoljama, hoću da završim sa rečima: »Vežbaonica je naš hram u koji treba koncentrisati sav sokolski rad, da ne bismo izneverili sami sebe.«

STANKO TRČEK (Ljubljana):

In zopet naš jezik.

Vprav slučajno se je zgodilo, da me letos kakor lani ob istem času sili, spregovoriti znova o našem jeziku.

Povoda so mi dali malenkostni, na videz čisto brezpozembeni dogodki u mojoj sokolski okolici in čitanje sportnega stolpca v naših dnevnikih.

Že lansko leto sem skušal dokazati, da nam ne more in ne sme biti vse eno ali naš jezik ohraniamo čist, ali ga mažemo in onečaščamo z nepotrebni tujimi primesmi, s čimer mu jemljam jugoslovenski značaj in njezine posebnosti, ki ga ostro ločijo od vseh drugih jezikov.

Jezik ni trenutna, samovoljna tvorba, ampak plod tisočletnega razvoja. Korenini v najglobokejših čustvih in v podzavestnem življenu ljudstva, dejal bi v nagonih. Jezik je činjenica ljudskega življenga v najobsežnijem pomenu besede. Iz tega spoznanja nujno sledi, da s poslabšanjem jezika slabšamo značaj ljudstva, ga demoraliziramo. Skrb za jezik nam v odlični meri pomaga krepliti narodno zavest, brez koje ni narodnega življenga. To nam priča naša bližnja, še bolj sa starejša zgodovina. Naši preporoditelji so morali najprej dvigniti jezik, da so z njegovo pomočjo mogli zbuditi samozavest ljudstva. Da se je tako moralno zgoditi pri vseh, ne samo slavenskih plemeni, je že dokaz za vzročno zvezo med jezikom in življjenjem.

Pa bo kdo rekel: zakaj pa naj bi ljudstvo radi nečistega jezika zgubljalo narodno zavest? Iz svojega življenga vem tole: vedno kadar sem kje naletel na nepotrebno tujko, me je neprijetno dirnilo, ne toliko radi besede kolikor radi nehotne predstave, da moja materinščina ni na tisti stopnji kakor drugi jeziki. Obhajal me je skoraj občutek sramu in kakor se mi je upiral, sem bil časih malone uverjen o manjvrednosti svojega materinega jezika. Čim bolj sem doraščal, tem bolj sem spoznal, da to ni res.

Iz pogovora vem, da se je tako kakor meni godilo še prenogim. Iz tega in se iz nekojih drugih znakov sklepam, da se z zanemarjanjem jezika vsiljuje tudi ljudstvu kot celoti misel o njegovoj manjvrednosti. Posledica tega je, da se v narod čedalje boljine občudovanje in raba tujega jezika, s tem vred pa tudi tujih navad in tujega mišljenja. Vsa naša zgodovina je eno samo tako potujčevalno vrše. Potujčevanje se mora prav tako neovirano vršiti tudi na narodih s sasmostojno državno organizacijo. Takih primerov imamo v zgodovini vse polno (zlasti stare slavanske države so zaporedoma padale pred tujim vplivom ne le pred tujo silo) in še danes se jih ne manjka (azijiske države npr.). Zavestno ali nezavestno moremo torej sami na sebi vršiti delo potujčevanja, in to temeljite nego tu-

dung), čuvstvo (Gefühl) in domišljija (Einfühlungskraft, Phantasie) niso stvari duha, temveč stvari življenga. Vsi trije so jima doživjetja, vitalni (življenski) procesi in ne duhovni. Duhovnih procesov (potevkov) da sploh ni. »Vsi fizični potevi, nai s bodo mehanični ali življenske vrste, tečejo u času, in vse kar teče u času, je fizični potev. O duhovnih potevih, potevih zavesti ali o psihičnih pojavih pa sploh ne sme nikdar biti govora, ker more duh biti samo delujuč in imajo njegovi čini ali akti docela instantan (trenutni) značaj, to se pravi se izvrše vsakokrat v nedeljivi (matematični) časovni točki. Novodobna psihologija zamenjava tekoči tok doživetij v duhovnih akti, v katerih se doživetja stakajo, ali točne rečeno, ona sploh ne pride do pojma duhovnega akta...« Ona se dela, kakor bi tajila samo »dušo« ali »dušno substanco«, v resnicu pa zanikuje vsako duhovno dejanje in postavlja na njegovo mesto tekoče vitalne poteke, ki jih seve nujno potvarja, ker jih mora izdajati za duhovne poteke.« »Naša zavest obstoji le v toliku, kolikor je del u joča, potemtakem se mora govoriti ne o potevih zavesti, ampak o dejanih zavesti, aktih zavesti.«¹ Zivljenski procesi tečejo neprestano, kontinualno, ne tako duhovni akti, ki so »intermitirajočega značaja«, »punktualni«, t. j. ne potrebuje nobenega časa, ne izpolnjuje nobenega časovnega intervala, ampak se izvrši na absolutno natančni meji med preteklostjo in božnostjo, v absolutni sedanosti ali v absolutnem »sedaju« in se zategadelj s čuti ne morejo zaznati... To pojmovanje duhovnih aktov ni novo, kajti slutno o njem dobimo tudi pri neучeni in nezobraženi (unverbiljet) množici. Obično se pravi, da je misel neskončno hitra, in ta trditev je docela upravičena, ako se z neskončno hitrostjo ne razume nič drugega, kakor da posamezni duhovni akt na sebi za svoj razvoj ne potrebuje nobenega časovnega trajanja; toda ako se takoj pristavi, da je od enega duhovnega čina do drugega moći priti le s časovno tekočimi življenskimi procesi, tako da je med dvema duhovnima aktoma nujno od ničle različen časovni interval, ki se da meriti.² S temi duhovnimi akti pridemo do zavesti in doživetij, do zavesti onih samih na sebi nezavednih vitalnih procesov (čustov, čuvstev in fantazije), v katerih toku se duhovni akti takoreč zabliskavajo. Omejenost človeškega duha pa ima svoj vzhrok v tem, da njegovo delovanje ne more sprempljati življenskih procesov v njih neprestanom toku, ne more v vsakem njihovih brezmejno mnogih časovnih de-

lov in delcev narediti duhovni čin. »Med tem ko čutenje teče brez prestanka, se človeški duh vzpone samo sunkoma, od intervala do intervala, k načetu novemu zaznavnemu aktu. Seveda pa nas zavesti iluzija, da je naše zaznavanje popolnoma nepretrganio ali neprestano, toda če bi bilo to res tako, potem ne bi potrebovali nobenega prirodnog slovja več, ker bi vsak prirodni dogodek moral svojo zadnjo tajnost odkriti našemu zaznavnemu pogledu.«³

Da zlasti tudi »delovanje« fantazije nijakor ni delovanje duha, navaja Palágyi v dozak tudi hipnozo. Hipnotiziranu človeku manjka zavesti, nijegova duh ne deluje. »Avtomat je, ki čuti, čuvstveni in fantaziji procesi, to je čutni, čuvstveni in fantaziji procesi, ki se v njem odigravajo, se ne spajajo z nobenim delovanjem zavesti, ampak jih vodi zavest druge osobe, zavest hipnotizerja.«⁴

Za nas tu zanimiv je tudi Palágyijev nazor o intuiciji: »Čuti vodijo s pomočjo direktnih, čuvstvenih pa s pomočjo inverznih fantazmov« do duhovnih aktov. Ti inverzni fantazmi se nanašajo deloma na preteklo in služijo spominu, deloma se prestavljajo v bodočnost in so nosilci naših nad in želj. Čuvstvo pa sili tudi k tvornim inverznim fantazmom, ki so nosilci naše inspiracije: praktične, umetničke, kakor tudi teoretične inspiracije... Ti akti intuicije igrajo v novodobnem nauku o spoznaju pod imenom »apriorične, nega, od izkustva neodvisnega spoznanja« čisto napako razumljeno vlogo. Moderni nauk o spoznaju se je namreč razvil pod vplivom angleške čutne filozofije, ki čisto zmotno gleda naš animični življenski proces, mislec si ga določenega spoma procesih zunaj telesa in ne tudi po procesih, ki se vrše v notranjosti telesa. Ne opaža, da nimamo samo zaznav, ki jih sprožujejo čuti, ampak da so tudi zaznav, ki jih sprožujejo čutne, prav tako važne za delovanje duha, kakor tudi tehtnejša okolnost, da ga dejansko najde s pomočjo pojmovne dvojice diskontinuitete in kontinuitete.«⁵

Važnost telesnega gibanja za delovanje duha. Ako sem se pri Palágyijevih in Klagesovih nazorih o duhu in življenu pomudil razmeroma dalj časa, sem storil to zato, ker nam ti nazor kažejo, kako je tudi veda začela dokazovati bistveni delež, ki ga ima telo, živo telo, pri duhovni produkciji in s »pojmovnim razmišljavanjem« donašati dokaze za to, da je treba za duhovno plodovitost tudi, kakor je reklo Goethe, »pravega« telesa. Ako so čut, čuvstvo in fantazija nekaj vitalnega, fizičnega, potem je fizična kakovost telesa in kakovost tega, kar se v njem tizično godi, prav tako važna za delovanje duha, kakor kakovost nefizičnega, čutno nezaznavnega duha samega. Kreplja življenska sila, zdravljve in moč telesa potemtakem niso samo pogoj za vztrajno fizično prenašanje duhovnih naporov, temveč tudi pogoj za zdravo in krepko duhovno produkcijo same. Potem pa se pomen krepkega telesnega gibanja, ki zdravo ohranja in krepi telo in jači življensko silo, dviga nad ono važnost, ki se mu je doslej pripisovala.

Važnost telesnega gibanja pa se še poveča, ako se ozremo na Palágyijev izsledek, da fantazija snoni na domišljenu ali virtualnem gibaju in. »Zmožnost, v domišljiji gibi ali, kakor moremo te gibe izvesti tudi v resnicu in jih to moramo, kadar hoče naša zavest občevati z drugo zavestjo (z drugim človekom). Ti gibi morejo biti tudi zjogli kretanje, igra potez na obrazu in tvoriti nekakšen mimični jezik (kakor pri gluhenemih) in za silo zadostovati, da se zavest spravi z drugo v zvezo. Pravi nosilec take zvezne pa je oni čudoviti sistem simboličnih gibov, ki ga označujemo kot glasovni jezik.«⁶

je sam. Potujevanje pa je že to, če ne skrbimo za svoj napredek vobče, ker s tem napredka željno ljudstvo rimemo v naroci naprednejši tujini. Stalno napredovati pa mora najprvo materinsčina kot sredstvo za sporazusmevanje. In zopet najdemo v zgodovini mnogih primerov, da so narodi v dobah svojega upadka vedno oboževali tuja in tujec jezik (Rim in Germanni, Slovani in Nemci, avstrijski Slovani pred preporodom itd.). Da ne iz svoje življenske nemoči, temveč iz pomanjkanja zavesti, priča okolnost, da so se malone vti ti narodi v zadnjem hipu osvestili in zaživeli svoje življjenje, toda za kakšne žrtve!

Predemo v dejanskost! Jezik v našem sokolskem tisku še zdavnaj ni tak kakor bi moral pri **narodni organizaciji** biti. Zlasti bratje z juga razbijo toliko **nepotrebni** tujih besed, da tega ni moči več trpeti. Uredniki naših listov morajo paziti, da take stvari izidejo primerno popravljeni. Urednik **mora** znati vršiti to dolžnost, če ne, ne spada na mesto. Še vse hujše je s sportnim jezikom po dnevnikih, in to brez ozira kje v državi izhajajo. Značilno za položaj se mi zdi misel, ki jo je v eni poletnih številki ljubljanskega »Življenja in sveta« zapisal sportni pisek Zor, govorč o »odbojki«, češ, da ne razume zakaj Sokoli pravimo »odbojka« namesto »volleyball«; vidi se mu pravilnje, da z igro vred prevzamemo tudi nje tuji naziv. O zrečenosti takega načela je škoda zgubljati besede. Če pa oni čilji na loga bi bila razmre breljatij tako neverjetno mislijo, ni čudno, če je množica sportnikov in nesportnikov v pogledu sportnega jezika tako potuječa na. Ako bi hoteli slediti Zorovi misli, bi bili v kratkih letih ob svojo mateřinščino. Na tisoče je reči, ki na novo nastajajo, z njimi nastajajo novi nazivi; kam bi prišli če jih ne bi smeli ponastati?

Najavjam nekatere tuje izraze, ki so že prešli iz sportnih v naše vrste, a koji se dado lepo nadomestiti z našimi besedami.

V prvo naj izgine »volleyball« pred »odbojko« (tudi odbijanka). S

Čujmo istinu.

U Ljubljani izlazi list »Mladost«, organ slovenskih Orlova, koji donosi u 9. broju o. g. na str. 193. članak pod natpisom »Prvi prekmurski orlovska odsek — prekmurska orlovska dobrovoljska legija«. U tom članku stoji i ovo: »... Drugi, zlasti mlajši, s Küharjem in Godino vred, so vstopili v dobrovoljsko sokolsko legijo, ki je bila nastanjena v Strigovi v sosednjem

Medjimurju in je bila sestavljena iz hrvatskega moštva. S temi prekmurskimi legijonarji sta Kühar in Godina v sokolski legiji organizirala prvi prekmurski orlovska odsek, ki se je včasih imenoval tudi prekmurska orlovska dobrovoljska legija...«

Na ovu trdnju, kojoj nismo mogli verovati, primili smo od brata dr. Jer-

daljni razvoj ne bi bil mogoč. Da pa tudi v poznejših letih, da, pri odraslem človeku, krepko vsestransko gibanje pospešuje delovanje fantazije in z njim duha, to nas uči izkustva na telovadiščih. Tu imamo včasih opravka za začetniki, ki so duhovno bolj ali manj apatični, se za malo: kaj sami zanimajo in se zdi, kajkor da ne bi znali steti do pet. Po krajši ali daljši vadbi pa je, kajkor da bi se jim duh vzbudil. Živahnejši so v zanimanju in v govorjenju. Vsestransko močno gibanje je začelo javljati svoj vpliv na fantazijo. Seve pa ima svoj delež, pri tem vzbujanju tudi zdravi in krepki vpliv telesnega gibanja na čuvanje in stvovanje. Tudi to je živejše in zopet s svoje strani sprožuje zdravje in živejše delovanje fantazije. Po živahnejšem čuvstvovanju in živahnejši fantaziji z živahnejšim činom sproževanja duh pa zopet vpliva nazaj. Dobivajoč takoreč več hrane iz čuvstvovanja in fantazije vzvratno vpliva na fantazijo in po njej na čuvstvovanje. Tako se vse razvija z vztvratnim, medsebojnim vplivanjem, kajkor je vse, kar je na svetu ali se javlja na njem, navezano drugo na drugo in vztvratno učinkuje med seboj.

Seveda pa se vsak človek more razviti le do one mere in meje, kolikor je v kali za nji v njem moči. Pri enem sta mera in meja majhnih, pri drugem obsegata več, pri geniju pač največ, brez primere več. In če med telovadej dobimo tuditake, ki ne kažejo posebne inteligence, se je treba pač vprašati, kakšna bi jim bila šele, ko ne bi telovadili. Kolikor toliko pa krepko in vsestransko gibanje vsakega razmaje, vzbudi v njem intutivne moči. Človek brez genjalne osnove pa seve ne bo niti telesno gibanje, niti studiranje ali kdo ve kaj drugega razvilo genija. Genij je pač misterij. Ali tudi genij je v živem telesu. In kakor krepko gibanje »popvrečnemuč« človeku pomaga k čim boljšemu razvoju zdrave, »domače«, pameti in k čim večji delovni sili, tako krepak razvoj telesa s krepkim telesnim gibanjem, ki razvija, krepí v polnem zdravju obranja vse telesne organe (zlasti tudi središče življenske sile: pljuča in srce, pa tudi živec in možgane), pomaga tudi geniju k čim boljšemu razvoju njegovih genjalnih moči in k čim večji produktivnosti. To so tudi vsi veliki geniji cutili in se mnogo in radi gibali.

Primeri telesne čvrstosti velikih mož.

Naj navedem nekaj velikih mož velike telesne čvrstosti in vztrajnosti.

O Napoleonu in njegovem »granitnem« telesu je bil že govor. Dodam naj še nekaj podatkov o tem velemožu, ki mu mora tudi naš narod za toliko biti hvaležen in mu je pred kratkim postavil spomenik v Ljubljani.

Njegov zdravnik je rekel o njem, da je »na telesu in duši iz železa, vedno na konju, ob vsem vremenu jezdeč v skoku po noči v bivaku, delajoč za deset, nikoli truden, nikoli bolan. Delal je lahko 18 ur neprenehoma. In kako je delal! Chaptalu, notranjemu ministru za časa konzulata, je na primer v dveh ali treh urah znarekoval za

SOKOLSKI GLASNIK

ka Franctovića iz Čakovca ovo objašnjenje:

»Ja sam bio godine 1918 i 1919 do avgusta časnik u dobrovoljačkoj sokolskoj legiji. — Komandant te dobrovoljačke sokolske legije bio je fragnati poručnik Antić, koji se sada načazi v Ameriki, a časnici su bili osim mene još podporučnik Časar Vilko, sada pešadijski kapetan u Sušaku, te podporučnik Svetec, sada veterinar ali neznam gde.

Ja sam deloval u »Sokolskoj dobrovoljačkoj legiji za Medimurje« od njenog početka do njenog raspusta, koji je usledio v letu 1919. — Učestoval sam dakle i u zapovednu Medimurja in Prekomurja.

U proleće godine 1919. bila je dobrovoljačka sokolska legija u Strigovi (Medimurje) i njoj su pristupili mnogi Prekomurci, od kajih se sečam imena Kuhara.

SVETOZAR ILEŠIĆ (Ljubljana):

Kraljevina Jugoslavija.

Iz svetovnega požara je pred enajstimi leti vstala mlada jugoslovenska država, v dušah našega naroda zasnovana in zaželenata že danovo prej. Prvi utripi njenega življenja so se pojavili v početku prošlega stoletja dol in sreču Šumadije, vkljenjene še v težke okove od starosti hirajoče Turčije. Sveža, krepka sila tega življenja pa ni mogla več vzdržati v mejah prvotno male Srbije, ampak prodrla je tudi preko in zajela v svoje valove poleg junaške Črne Gore tudi vso široko jugoslovensko zemljo do Jadranu in do vzhodnih Alp. Pod pritiskom probujajočih narodov se je sesula trhla zgradba Avstro-Ogrske.

Vsa jugoslovenska zemlja se je združila v enotno kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, kakor jo je nazvala prva državna ustava. Nova država je zavzela ves največji, severozapadni del Balkanskega polotoka, zavzela je njegovo glavno prirodno prometno žilo — dolino Morave in Vardarja, torej predel, ki je bil že od davna eden najvažnejših v Evropi. Tu vodi najugodnejša pot po kopnem iz Evrope v Azijo; saj je ravno na Balkanskem polotoku vrasla po propadu zapadno-rimskega carstva blizu 1000 let živejše velesila bizantinska z blestičim glavnim mestom ob Bosporskem prelivu, ki ne nosi zaman še danes v našem narodu imena Carigrad. Razvila se je nova država v dotlej povsem

Ovi Prekomurci bili su članovi dobrovoljačke sokolske legije za Medimurje te su prisustvovali zapovednu Prekomurju v sklopu dobrovoljačke sokolske legije za Medimurje.

Nije istina, da bi Kühar in Godina organizirali u sokolskoj legiji prvi prekomurski orlovske odsek, jer to nije bi nikada dozvolili. — Oni u opšte nisu sačinjavali nikakav poseben odsek, nego su bili pomešani s drugim članovima sokolske legije i to kač Sokoli, a ne kao Orlovi.

Da je ovo ovako, znadu to još osim mene, koji sam bio prvi časnik dobrovoljačke sokolske legije i zamensnik njegovega komandanta, još Mirko Časar, pešadijski kapetan u Sušaku, veterinar Svetec in Luka Medini, predsednik u Strigovi. —

Navodi »Mladost« prema tomu potpuno su netačni. — Objavljujemo jedno i drugo bez komentara!

strike, ki je izkušala svoje grehe nad to pokrajino prikriti in opravičiti pred zunanjim svetom z gradnjivo razkošnih poslopij, hotelov itd. S priključitvijo Dalmacije in Hrvatskega Krasa s Primorjem je nova kraljevina v široki fronti dospela na Jadrano morje, a s tem obenem zadela na področje interesov sosedne Italije, ki sicer ni mogla ostvariti vse svojih namenov v Dalmaciji, vendar pa se je ugnezdzila pred našo obalo na Kvarnerskih otokih Cresu in Lošinju, na otoku Lastu in v mestu Zadru. To mesto je v ostalem edino, ki je ohranilo italijansko večino, dočim je v ostalih dalmatinskih mestih obenem s propadom Beneške republike v novem veku pridržali tudi okoliški slovanski živelj in nekdanje romansko prebivalstvo potisnil povsem v ozadje, oziroma sploh assimiliral.

Več je dosegljitalijanska ekspanzija na slovenskem ozemlju in v Istri, kjer nam je poleg glavnih pristanišč Trsta in Reke odvzela vso Istro, Gorisko in velik del Notranjske z najzavednejšimi našimi brati in tako ustvarila mučne odnosa, ki vladajo danes med obema narodoma. Italija pa ni tu posegla le preko narodnostne in prirodne meje, temveč tudi preko gospodarske, ker je vzel Trstu in Reki njeni prirodni zaledje, slovenskemu ozemlju v Jugoslaviji pa najbližji izhod na morje. Na severu nam je poleg tega nesrečni koroški plebiscit iz l. 1920. pomačnil mejo na gresene Karavank in s tem pripomogel, da je Slovenija kot najbolj oškodovana in okrnjena stopila v sestav nove države.

Na severu je nova država s severnim delom Slovenije, Hrvatske, s Slavonijo in Vojvodino posegla daleč izven meja, ki jih običajno začrtamo Balkanskemu polotoku na Savi in Dunavu, in se razširila v veliko nižavje ob srednjem Dunavu, zavzela torej več del nekdanje Ogrske. Često se podčrtava, posebno od strani naših neprijateljev, da je tu šel ozir na narodnostne in strateške ugodnosti Jugoslavije predaleč, da je s tem nastala ena najbolj neprirodnih meja in da je na ta način razbrana prirodna enostnost nižavje. O prirodnih mejih v takem nižavju pa je sploh nezmiseln govoriti, ker je ni; tudi Sava in Dunav nista odgovarjala prirodnim meji, ker keke izpreminjajo svoj tok in sploh ne ločijo različnih pokrajin. Nižavje severne Bosne in severozapadne Srbije

zanemarjeno Makedonijo, kjer so ležala polja pusta, ravnine močvirne, prirodna bogastva ali uničena ali pozabljena, spomeniki stare kulture razdeljani, horna sela zanemarjena ali opuščena, vse pokrito s sledovi poslednjega razdejanja. Odrešila je zopet Staro Srbijo, ozemlje srednjevske srbske države v porečju Lima in Ibra s Kosovim poljem, pričo junaške smrti te prve slavne jugoslovenske državne organizacije. Tu, kjer se je moral srbski pastir in pojedelec vedno bolj umikati pred razbojniškimi napadi Arnavtov, ki so se po njegovem odhodu vselili v njegova bivališča, je obenem z upostavljivijo narodne države nastopila zopet doba reda in sigurnosti. Mladi Jugoslaviji sta se pridružili tudi Črna Gora in Hercegovina, obe sicer ubogi deželi na najbolj skakovitih kraških tleh, vendar domovina najkrepkejšega in najpodjetnejšega rodu. Divje kraške planote od morja pa tja do Drine in Lima, mestoma mnogo čez 2000 m visoke, so bile od nekaj oni predel, iz katerega so se spuščala posamezna jugoslovenska plemena v okolne ravnine in doline, v rodovitnejše pokrajine ter se tu politično in gospodarsko dvigala na višjo stopnjo. Tudi Bosna s svojimi širnimi gozdovi in bogatimi rudnimi zakladi je tedaj svobodnejše zadržala; konec je bilo nespametnemu izrabljaju njenih pridobitnih bogastev od strani Av-

obraz, njegovo postavo in posebnost opazovati in si zapomniti pri zajtrku ali kjer ga je sicer videl, ker mu ni hotel »sedeti«. Pa tudi še iz drugačja vzroka ga je bilo težko slikati: Bourrienne piše, da ni nobene slike velikega moža, ki bi mu bila popolnoma podobna; vse so slikarji mogli dobro naslikati, glavo, čelo itd., samo ne izraza njegovih oči, to pa radi njih velike gibljivosti ne. Kadar je govoril, so bile vse misice na obrazu v gibaju, tudi roki sta se seve pri tem kretali.

Toliko telesnega gibanja in duhovnega delovanja pa je zahtevalo seve tudi dosti odpočitka. Ob vsem svojem nadčloveškem geniju je bil Napoleon vendar le človek, podvržen prirodnim zakonom. Pravijo, da je mogel spati ob vsakem času. Pa to je lastnost, ki jo ima mnogo Korčanov, piše Kircheisen. Spal pa je rad in mnogo je spal, seve kadar ni bilo velikih in važnih opravkov. Nekoč je rekel, da bi izumitelja postelje in voza zasluzila, da se jima postavita spomenika. Ker je silno rad imel gorkoto, bi bil, kakor pravi Kircheisen, lahko pristavljal: pa iznajditelj peči. Pa takisto iznajditelj kopanje, bi še lahko reklam, ker je izredno ljubil kopel, in sicer silno gorko. Kopal se je vsak dan, često celo dvakrat. Dostikrat je bil kar dve uri v kopanji. Ker pa ni mogel biti brez dela in da ni gubil časa, si je dal med temi brati časopise in poročila ali pa je narekoval svojemu tajniku. V jedi in pijaci je bil jako zmeren. Legenda pa je, da bi bil pil mnogo kave. Kadar je delal z Bourriennom pozno v noč, je dal prinesi čokolado. Naposlod bodi še omenjeno, da Napoleon ni bil tako majhne postavke, kakor se vobče piše; Kircheisen ugotavlja, da je bil srednje velik (okoli 170 cm). Bil je širokih prs in pleč, trup pa je imel v primeri z nogama precej dolg, kar ga je delalo manjše, izvzemši na konju. —

Dodajmo še nekaj tudi o Goetheju. V svoji mladosti je v telesnih vajah prekašal vse svoje tovariše. Izredno rad je plaval. Drsal se je često ves dan do noči. Čvrst je bil do pozne starosti. Umrl je 83 let star. Eckermann pripoveduje, kako se je začudil krasoti njegovih udov, ko je ležal na smrtni postelji: prsa izredno močna, siroka in vzbočna; roki in bedra polna in rahlih mišic; nogi lični in najčiščenje oblike, in na vsem telesu nobenega sledu debelosti ali shujšanja in propada.

Tudi o Byronu, ki ga smatra Goethe za brezmejno genijalnega, naj še pristavimo, da je Helespont preplaval v eni uri desetih minutah ter da je bil jako spreten in krepak tudi v boksanju.

Tolstoj je bil do zadnjih let svojega življenja izredno zdrav in krepak. Bil je odličen plavac, jezdec, pa tudi pešec. 58 let star je prišel peš iz Moskve v Jasno Poljano, 200 km daleč, v treh dneh; od treh mladih spremjevalev sta dva med potjo onemogla. 66 let star se je naučil voziti kolo in se je vadij peljati se brez držanja z rokama. 78 let star je nekoč pokazal, kako znaščakati na konja, da je od-

¹ Palágyi: Wahrnehmungslchre, V. Die Widerstandsempfindungen, str. 46 in 47.

² Palágyi: Naturphilosophische Vorlesungen, str. 170.

³ Palágyi: Wahrnehmungslchre, Theorie der Phantasie, str. 77.

izgubila; še več, pokrajinsko dokaj slični predeli na obih straneh njenega srednjega in dolnjega toka so združeni v eno upravno enoto, skupno z Sarajevo, kotlino, Bosansko Posavino, Sremom in Mačvo (t. j. niževje severozapadne Srbije). Za to banovina je karakteristično, da je od vse devetorice najmanj odvisna od nekdanjih historičnih mej. Njeno središče, Sarajevo, pa je ostalo precej na periferiji. Treba bo n. pr. vsekakor izboljšati prometne zveze sremskih predelov sa Sarajevom.

Poslednja je Vardarska banovina s sedežem v Skoplju: sklada se v glavnem z ozemljem, ki ga navadno razume pod pojmom Južne Srbije ali Makedonije, čeprav pričenja Makedonija v ožjem pomenu besede precej južnej. Banovina je razmeroma lepo zaključena geografska enota, izvzemši na severovzhodu, kjer posega v porečje Morave in s tem tudi v ozemlje Srbije izpred balkanske vojne l. 1912., in na jugu, kjer je banovini in sploh kraljevini začrtana mejta napram Grčiji povsem slučajno na podlagi mirovnih dogovorov ob zaključku balkanske vojne; ni pa ji odprt prost izhod na Egejsko morje, ki bi ji geografsko, gospodarsko in deloma tudi narod-

nostno pripadala. Na zapadu ima južna Srbija napram Albaniji razmeroma zadovoljivo mejo, tako v prirodnem, kakor v narodnostnem oziru, na vzhodu pa posega meja mestoma v naš prid in porečje Strume, ki odmakata vzhodni bolgarski del Makedonije.

Ob zaključku je treba tudi v našavadem geografskem opisu naše države opozoriti na položaj, ki ga zavzema napram svojim sosedom. Naša država meji na sedem sosedov, od katerih ima pretežna večina kakršne aspiracije na njenem ozemlju. Posebno važna je njena mejta na Jadranskem morju, kjer je treba upoštavati mlado, ekspanzivno pomorsko velesilo, ki ji je pač eden glavnih ciljev gospodarstva na Jadranu. Če upoštavamo poleg tega, da nam tudi večina ostalih sosedov iz svojih lastnih interesov ne more biti naklonjena, je jasno, da je položaj Jugoslavije tako težaven in potreben previdnih korakov. Predvsem pa mora država, ki se nahaja v takem položaju, ostati krepka in enotna na znotraj ter čimprej urediti, povzdigniti in uravnaveti svoje lastno kulturno in gospodarsko stanje, kar bo najboljši odgovor onim, ki si sovražnimi očmi glede dajo na obstoj naše mlade kraljevine.

je društvo organizovano in kako se sprema na slet. Pojedine župe, pa veči broj društava pokazuje živi interes za slet. Pitaju i predlažu te su u stalnom dodiru sa Sletskim odborom. No na žalost veliki deo njih šuti, kdo da ih se slet ni teče.

Sletski odbor. Prama pravilniko kojeg smo ranije iznali sastavio se Sletski odbor, u koji su ušli sokolski radnici i beogradski građani. Predsednik je I. zamenik starčević JSS brat Gjura Paunković, tajnik brat Branko Živković, starčević Sokolskog društva u Zemunu. Šef sletske kancelarije br. Ante Brozović, blagajnik brat Steva Atanacković. Sam Sletski odbor opet deli se u više sekcijs, koje se nalaze pod vodstvom prokušane braće. Gospodarsko-finansijsku sekcijs vodi br. Gjura Paunković, koji radi sa ciljem, da nam slet u tom pogledu što bolje uspije. U toj sekcijs uz njega našla su se braće: Dr. Svetislav Mihajlović, advokat, Mihajlo Lukarević, trgovac, Dr. Jakov Čelebonović, advokat, A. Mikijević i S. Gajdaković.

U tajničkoj sekcijsi uz brata tajnika Branka Živkovića i Antu Brozovića prihvatali su se još rada brat Dr. Igor Vidic, koji je ujedno i zapisničar sletskog odbora te brat Momčilo Branovački. U ovaj tren najviše je zaokupljena gradevinska sekcijs, koja imade da izradi same načrte sletišta. Pod vodstvom poznatog nam brata Momira Korunovića arhitekta, koji se s najvećim oduševljenjem prihvatio tog posla i marljivo ceta, meri i smislja kako da sve što bolje udesi, nasli su se u toj sekcijsi na radu još i braće: Milivoje Smiljanić arhitekt. Predrag Zrnčić arhitekt, Miroslav Vojinović, Gjoka Ilić i Danica Ilić kao zastupnici tehničkog odbora, pa nadalje Paja Vukičević inžinir, Radoje Radulović inžinir, Boris Orješkov inžinir i M. Batinčić inžinir. Ova sekcijs, a naročito njegov pročelnik brat Korunović do sada je izradila več načrte sletišta, pa su isti usvojeni po plenumu Sletskog odbora.

Teren na kojem će biti buduće sletište danas je pusta poljana, sva izvana, na koju se do sada navažala zemlja od beogradskih novogradnjaka, valovita i posuta kojekakvim malim daščarama. Tu se sekcijsi našla pred mučnjim zadatkom, jer je toga mnogo trebalo ukloniti, i uklanjanje se još danas, ako se hoće da se sve svrši do pre ciju zimu. Naime sletski si odbor stavlja zadatak, da još pre nastupa jačke zime dovrši sa terenskim radovima. Radovi oko nveljaljeve već su započeli, pa se na budućem sletištu radi marljivo sa odkopavanjem i navažanjem zemlje.

Uz ove do sada spomenute sekcijsi je razvile su več sada intenzivno svoj

rad; gospodarsko-tehnička sekcijs pod vodstvom načelnika brata Gjoke Ilića, koji imadu tešku dužnost da zbrinu uređenje sletišta, kako bi bilo zadovoljeno vežbačima i vežbačicama u svakom pogledu. Dolazi nam onda po redu novinarsko-propagandistička sekcijs. Poznati naš nacionalni radnik slepi major brat Lujo Lovrić uz brata dra. Milorada Dragića rade vrlo agilno, a njih pomažu braće: Dr. Mihajlo Matinković, Branislav Nušić, Jovan Tavčić, urednik »Politike«, Živojin Šavčić, Mile Paulović, profesor Dr. Stibor Merz, ataše čehoslovačkog poslanstva, Dr. Milan Glavinić, sekretar glavnog prosvetnog saveza, te saradnici beogradskog »Pravde« i »Vremena« braća Svetovski i Stajić. Brat Lujo Lovrić već ovih dana zaputio se na podujanje putovanje u južnu Srbiju, da onde odriči niz predavanja o važnosti i značenju II. jugoslovenskog svesokolskog sleta. Na sam sokolski praznik održaće predavanje u Skoplju, a preduzeo si da obide sva sokolska društva, kako bi svatko ko je s nama i koji će na naš slet biti upućen i s ideološke strane o velikim sletskim dinama, koji će nam svanuti meseca juna naredne godine.

— Jednu od najmučnijih zadaci imade da reši sekcijsi za doček i smeštaj. Pročelnikom je sekcijsi brat Kosta Sretenović. Ova sekcijsi već danas obilazi sve škole i objekte, koji dolaze u obzir. Meri, sračunava i sklada kako će što bolje i udobnije smestiti one hiljade braće i sestara, koji će nam na slet. Nije to lagan posao, jer po svemu sudeći Beograd u one dane mogao bi se ljudstvom udvostručiti, a sve to treba smestiti, da se svakom u noći nadje krov nad glavom. Do sada su uzete u obzir sve škole u Beogradu kako osnovne tako i srednje, a onda redom dolaze razni objekti, pa i same kasare, koje bi za slučaj potrebe vojska ustupila Sokolima. Gledom na veličinu rada i ova je sekcijsi za sada najbrojnija, jer je posao velik. No za silne učesnike nije dosta da se samo zbrine konačište, već sve te učesnike treba i prehraniti, a opet uzeti u obzir, da imade siromašnog članstva, koje neće moći da podnosi skuplje restau-rantske cene. Taj problem imade rešiti sekcijsi za ishranu kojoj je pročelnikom brat Radiša Nišavić. I sekcijsi se doista našla pred teškom zadacom, ali već prvi poduzeti koraci pokazuju, da se i u toj sekcijsi već sada misli na svaki i najmanji detalj. Naročito se uzima obzir na vežbače i vežbačice, koji ne raspolažu s mnogo vremena, jer vežbe i pokusi, sve će to njih, te najmarnije Sokole i Sokolice, vezivati u sletište. Zato će se nedaleko sletišta urediti velika narodna kuhinja, u kojoj će se moći prehraniti na stotine i stotine dobrom i krepkom hranom, a

sto je najvažnije uz malu paru.

Osim toga zbrinuće se, da svuda u Beogradu bude dovoljne hrane.

Eto iz ovog malog preglednog razdala vidi se jasna slika predpriprema. Razume se samo sobom, da i ostale sekcijsi ne stoje skrštenih ruku. Izložena sekcijsi, lekarska sekcijsi pa rešiteljska sekcijsi, sve one rade, kako bje sve u danom momentu bilo spremljeno i organizovano.

Istorijsa Sokolstva. Na proleće na stojanjem sletskog odbora, a susretljivošču beogradskih nakladne knjižare »Vremena«, izaći će veliko monumentalno delo Istorijsa Sokolstva. Biće to delo, u kojem će sa čitavim nizom ilustracija biti prikazano celokupno Sokolstvo, kako kod nas, tako i u ostalih slovenskih naroda. Na saradnju pozvane su već sve župe, a u prvom redu da iznesu svoj istorijat, a onda naši ponajbolji sokolski pisci i saradnici, da i oni sa svoje strane doprinesu po koju stranicu. Biće to jedno od najvećih sokolskih dela šta ih uposte imade u sokolskoj literaturi.

Predsletski plakat. Za koji dan izaći će predsletski plakat, koji se već nalazi u štampi i štampa se u državnoj štampariji. Plakat je vrlo ukusan i originalan po svojoj zamisi. Bratska društva kada ga prime, neka ga izlože na vidnom mestu ne samo u svojim sokolanama već i u mestu, da se vidi da smo ušli u sletsku godinu.

Sletske markice. Još tekmo ovoga meseca izdaje sletski odbor naročite sletske markice, ko jeće se uz vrlo nisku cenu prodavati čitavom državom. Bratska sokolska društva neka poruče što više tih markica i neka na stote oko toga, da svako s njima ukrašuje svoja pisma, jer će tako i onaj poslednji na taj način sa svoje strane podupreti slet.

SRPSKO-HRVATSKI TEČAJEVI U ČESKOSLOVAKOJ.

Stareinstvo ČOS odlučilo je na jednoj od svojih sednicu, da će preko Radiojournala organizovati radi sleta u Beogradu srpsko-hrvatski jezični tečaj. Na istoj sednici odlučeno je, da se počne sa pripremanjem IX. svesokolskog sleta, koji će se održati god. 1932. u Pragu. Za propagandu izdaje se više brošura na stranim jezicima.

SOKOLSKO DRUŠTVO U KOTORU može da dade jedne ruče i jednu preču, kompletno nove sprave, u zamenu za stol i kozlič u ekvivalentnoj vrednosti. Neka se bratska društva, koja će sprave imaju obrate na kotorsko društvo sa ponudom.

Sletska kancelarija: Beograd, Terazije, Palata Izvozne banke (II. sprat)

Naš drugi slet.

Pripremni radovi oko II. jugoslovenskog svesokolskog sleta sve se jače razvijaju, pa već danas možemo videti prilično jasne konture te velike sokolske i narodne manifestacije.

Za sada je težište čitavog rada položeno u Sletski odbor i bratska sokolska društva.

Sletski Odbor u Beogradu radi, u čitavom nizu sednicu, kako plenuma sletskoga odbora, tako i pojedinih sletskih sekcijs, razraduje se svaka i najmanja potankost sleta.

Naročito mnogo posla ima tajništvo sleta, koje nadzire celokupan rad, prikuplja sve radne snage, upravlja i

nadzire, kako ne bi ništa izostalo, što je u interesu ove naše druge velike priredbe. Ono je do sada izdalо više okružnica za župe i društva, a kako je bezuvjetno potrebno da se već sada znade približan broj sudelujućih, to su društva pozvana, da daju približnu sliku svoga učestvovanja. Mnoga društva ispravno su shvatila taj poziv i odgovorila već sada ni ne čekajući određeni rok. Prvo je odgovorio bratsko Sokolsko društvo u Murskoj Soboti. Javilo je približan broj svoga članstva kako gledom na vežbe, tako i natecanja. Ovaj primer naročito ističemo, jer on najsavjnije pokazuje, kako

Ker je tragika njegovega življenja v najtesnejši zvezi z že omenjenimi septembrskimi dogodki, naj jih na kratko opisem.

Povod tem dogodkom je bila skupščina Cyril-Metodove družbe v Ptuju, spodnještajerskem mestecu, takrat jačko ponemčenem.

Ciril-Metodova družba je imela in ima še namen vzdrževati na slovensko-nemški in slovensko-italijanski meji narodne šole, da otme našo deco potujevanju.

V Ptuju torej je družba zborovala. Nemški renegatje so pa dejansko napadli skupščinarje na najsirovejši način ter se niso ozirali niti na udeleženke.

Ta napad na mirne zborovalec je dobil odmev po vsej Sloveniji, zlasti pa v Ljubljani.

Po protestnem zborovanju v Mestnem domu v Ljubljani so odšli zborovalci mimo Vodnikovega spomenika, kjer so bili iz neke hiše politi s črnilom, v središču mesta pred nemški Kazino, kjer so se vršile burne demonstracije. Nastopila je oborožena sila, ki je z največjo strogostjo in sovražnostjo nastopila proti demonstrantom, ker je bilo v kavarni pobitih nekaj šip. Uklepali so naše ljudi kot hudoledce v verige in jih gonili v ječe. Po mestu so patrulirali policija, žandarji in vojaški oddelki z nasajenimi bajonetni, celo dragonce so nagnali na nas z golimi sabljami.

V nedeljo zvečer so se demonstracije ponovile. — Ta dan je predirel Ljubljanski Sokol celodnevni izlet k rojstnemu domu Primoža Trubarja, prvega pisatelja slovenskih knjig izza reformacije. Nazaj grede smo izvedeli v Škofljici o velikih nemirih v Ljubljani od koder nam je bilo odrejeno, da nam je izstopiti na južnem kolo-dvoru. Z razvito zastavo, ki je nosil brat Vindišar in s trobentači smo se vrnili po Dunajski cesti v mesto. Med »Figovcem« in Verovškovo hišo je stal kordon vojakov, ki se je nemirno premikal in pripravljenosti čakal na naš prihod.

Pri kavarni »Evropa« smo se ognili vojaštvu, zavili v desno po Gospodskih cestih pred Narodni dom, kjer so nas čakali svojci, ki so bili v skrbih za našo usodo. Tu smo izvedeli, da sta Lunder in Adamič mrtva, ranjenih pa da več oseb.

Drugi dan so bili vsi nemški na-pisi sneti iznad trgovin. Na svoje oči sem videl, kako so nesli demonstranti dolgo nemško napisno tablo in jo tre-

bila nad vse gostoljubno sprejeta. V Narodni gostilni pri Šapljici sva se seznanila s tamošnjimi zavednimi Slovenci. Izleti v okolico so nam v bratskem razgovoru naredili dneve in Štrijah nad vse prijetne. Popoldne so naši prijatelji zaprli svoje pisarne: bratje notar Lokar, načelnik Sokola Brajnik, Slana, Mrevlje in drugi. Im proviziran je bil izlet v Vipavo z vozovi.

— V narodni gostilni »Pod skalo« je bila izvrstna zabava v središču, ki so ga vsi radi imeli in ki je tudi sam s svojim humorjem mnogo pomogel do dobremu razpoloženja cele družbe.

Vrnišča se v Ljubljano, je bil Vindišar povsod dobro došel. Sam se je začel baviti z mislio, da bi se trgovska osamosvojil, kar se mu je tudi posrečilo, ko je s pokojnim bratom Jesihom otvoril manufakturino na Starem trgu. Tvrdaš je bil naš narodni mučenik Vindišar, ki so ga vsi radi imeli in ki je tudi sam s svojim humorjem mnogo pomogel do dobremu razpoloženja cele družbe.

Ni se pa mogel veseliti dolgo na predka svojega podjetja, zakaj napadla ga je zavratna bolez. Na zdravnikov nasvet se je šel lečiti v Dubrovnik, odkoder se je vrnil na videz ozdravljen. Na mojem domu je pri obisku takoj zagrabil male bradljice, dvignil stoji in vesel vzkliknil mojemu očetu: »Še gre, brat Drenik! Žal, da ga je bolezzen kmalu znova napadla. Šel se je lečiti v Leoniče na Zaloški cesti, kjer pa je izdihnil svojo blago dušo kot žrtev svoje velike nacionalne sokolske zavesti, ki ga je pahnila v ječe, kjer mu je bilo za vselej izpodkano zdravje.

Njegov pogreb je pričal o njegovi veliki priljubljenosti, ki jo je užival v Ljubljani. Sokoli in zavedni Slovenci so visoko cenili Vindišarja. Z godbo v sokolskimi praporji na čelu smo ga spremili v večnemu počitku k Sv. Križu, kjer počiva danes kraj Lundra in Adamiča.

Vindišar je stanoval za septembriških dogodkov na Starem trgu pri svoji materi. Sostanovalca sta mu bila brata Kostnapfel in Vincenc, češki Sokol, ki je bil tudi vladitelj ljubljanskega Sokola za bivanja v Ljubljani. Oba sta Vindišar in njegova dobra mati gostoljubno sprejela pod svojo streho.

Vindišar je bil srednje pa krepke postavke. Ko je bil na višku svoje telovadске izurjenosti je bil močan, ne, ustrašen in odločen, živahan v družbi, žaljiv in vedno vesel. Neugnan je zavabal celo družbo.

Nemci so brzjavno klicali na posmo. Poseoila je vmes žandarmerije, in pri tej priložnosti je bil preboden z žandarskim bajonetom skozi noge ljubljanski Sokol br. Sedej, ki še danes živi in deluje kot tipograf v Narodni tiskarni v Ljubljani. Dasi so za Vindišarjem pozvedovali, je to potrebitno odnesel pete.

Nemci so brzjavno klicali na posmo. Poseoila je vmes žandarmerije, in pri tej priložnosti je bil preboden z žandarskim bajonetom skozi noge ljublj

SLOVENSKO SOKOLSTVO

VANREDNA SEDNICA SLOVENSKOG SOKOLSTVA.

28. oktobra 1929 održana je u Pragu sednica predsedništva saveza Slovensko Sokolstvo, kojoj je predsedavao br. Zamojski. Na toj sednici razgovaralo se o II. jugoslovenskom svesokolskom sletu u Beogradu 1930 god. i o slučaju Vladimira Gortana. Savez je izdao o tome proglašenje kaže, da potpuno shvaća bol jugoslovenske braće prilikom streljanja mladog istarskog Hrvata.

SEDNICA PREDNJAČKOG ZBORA ČOS.

16. i 17. novembra održana je u Tyrševom domu u Pragu sednica prednjačkog zbora ČOS, kojoj su predsedali načelnik ČOS br. dr. J. Vaniček i nam. načelnika br. A. Heller.

Kao gosti prisustvovali su sednici načelnik JSS br. dr. V. Murnik i načelnik Poljskog Sokolskog Saveza br. Fazanowicz. Br. dr. Vaniček izneo je izveštaj o tehničnom radu župa. Br. dr. Murnik pozvao je ČOS na slet u Beograd, na što je bilo učinjeno više zaključaka u vezi sa beogradskim sletom. Jednoglasno je bilo zaključeno, da ČOS učestvuje na međunarodnim telovežbačkim utakmicama u Luxemburgu.

SEDNICA PROSVETNOG I MAMJINSKOG ZBORA ČOS.

Početkom novembra o. g. održane su u Pragu sednice prosvetnog i manjinskog zbora ČOS. Prosvetni zbor, kojegu su sačinjavali izaslanici 49 župa, rešio je mnoga aktualna pitanja sokolske prosvete i izradio radni program za godine 1930—1932. Radovi godina posvećen je svesokolskom sletu, koji će se održati godine 1932. u Pragu i proslavi stogodišnjice rođenja dr. Miroslava Tyrša. Sednici manjinskog zbora prisustvovalo je 45 manjinskih poverenika iz raznih župa. Iz podastrih referata vidi se, da čehoslovačko Sokolstvo i na manjinskom pitanju odlično radi.

TENIS U ČEHOSLOVAČKOM SOKOLSTVU.

Kod čehoslovačkog Sokolstva se je u poslednje doba vrlo lepo razvilo igranje tenisa. Danas gaji tenis već 79 društava, koja raspolažu sa 131 tenis-

Posledica odločnega nastupa Slovencev v Domžalah je bila ustanovitev Sokolskega društva istotam, kjer stoji danes ponosen in krasen Sokolski dom, v katerem društvo prav marljivo in vstrajno deluje.

V Ljubljani so imeli Nemci od mestne občine v najemu Tivolski ribnik, ki se je porabljal pozimi kot drsalnišče. Tu so se Nemci čutili na svojih tleh.

Ribnik leži v najlepšem delu ljubljanske okolice v Tivoliu, priljubljem šetališču. Tu je igrala vojaška godba, nemški visokošolci so izzivali na drsalnišče v nemških barvah in z buršovskimi čepicami. Čutili smo, da je to sramota za Ljubljano. Zato je brat Vindišar na mojo pobudo na občenem zboru Ljubljanskega Sokola apeliral na mestno občino, naj sama prevzame svojo last in odpove na jemnino.

Vindišar preskrbi veliko slovensko zastavo, sname ponoči na drsalnišču z droga zastavo nemškega drsalniškega društva in jo nadomesti s slovensko. Drugo jutro so ljubljanski Nemci debelo gledali, odkod ponosna slovenska zastava.

Taki in podobni dogodki so mestno občino dovedli do odločnega končara, da je odgovredala dosedanjim najemnikom in sama prevzela drsalnišče v svojo upravo s slovenskim drsalniškim odborom na čelu čigar član sem bil tudi jaz. In kot takemu se mi je posrečilo s posredovanjem Praškega Sokola pridobiti za obisk češkega drsalnega mojstra dr. Rychlika, ki je v par dneh svojega bivanja v Ljubljani utiril naše drsanje v pravo smer. Tudi Vindišar je bil vnet drsalcem ter srčno vesel v zavesti, da je tudi on pripomogel iztrgati drsalnišče iz nasprotnih rok.

Ker je današnja številka »Sokolskega Glasnika« namenjena spominu vrlih Sokolov in ker spada med te tudi brat Arnošt Vindišar, sem — na prošem — rad napisal te vrstice v spomin svomojem zvestemu in dobremu prijatelju, čigar zgled naj bo kažipot današnji mladini, da

trd bodi, neizprosen, mož jeklen, kadar braniti je časti in pravde narodu in jeziku svojem!

Spremajmo se za II. jugoslovenski svesokolski slet u Beogradu g. 1930. — Jačajmo se!

igrališta. Sokolskih utakmica u tenisu bilo je 15, a 25 puta saradivali su kod utakmica nesokolskih društava.

TEČAJ ZA TABORENJE ČOS.

U avgustu o. g. priredila je ČOS za članice tečaj za taborenje, kojemu je učestvovalo jedanaest sestara iz raznih župa. Sestre su morale same dovesti material i urediti taborište, u kojem su proboravile sedam dana. Svako jutro su vežbale, nato su si same spremale hranu, posle podne provale su u vodi plivanjem i veslanjem, a u veče su kod taborske vatre razgovarale o sokolskom radu. Tečaj je vodila podnačelnica ČOS sestra Prosvaznikova.

SLET ČEHOSLOVAČKOG SOKOLSTVA U AMERICI.

Čehoslovačko Sokolstvo u Americi zaključilo je, da se održi godine 1933 u Chicagu veliki sokolski slet prilikom svetske izložbe.

SOKOL U JUŽNOJ AMERICI.

U Južnoj Americi postoje danas tri čehoslovačka sokolska društva i to u gradovima Buenos Aires, Pineyru i Villa Devoto. Sokolsko društvo u Buenos Airesu priredilo je 5. maja o. g. javnu vežbu, kojoj su prisustvovali zastupnici ministarstva, gradske uprave i štampe.

SOKOLSTVO U KANADI.

Prvo sokolsko društvo u Kanadi osnovali su Slovaci u Regini. Tome društvo pristupili su i reginski Česi. Sada se osnivaju društva u Montrealu, Torontu i drugim gradovima, tako da će god. 1932 na svesokolskom sletu u Pragu nastupiti Sokoli iz Kanade sa vlastitim organizacijom.

SOKOLSKO SVRATIŠTE U KRUSNIM GORAMA.

Sokolska župa Krušnogorska otvorila je novo svratište u Novome Mestu u Krušnim gorama, koje je župa sagradila na svoj vlastiti trosak bez ikakve pomoći. Svratiste je otvoreno preko cele godine te je u prvom redu namenjeno Sokolima, koji posećuju

VEKOSLAV BUČAR (Ljubljana):
Kod Lužičkih Srba.
(Nastavak 5.)

Dužnost ovih bi bila, da se svake godine sete svojim književnim darom naše lužičke braće, jer im svaki najmanji znak, da oni nisu zaboravljeni od slobodnih slovenskih naroda, daje novih snaga, da ustraju na svojim nacionalnim barikadama. Sve naše govorjanje o sveslovenstvu je prazna fraza, ako ni ono ne učinimo, što smo u stanju učiniti!

U nemačkom i francuskom odelenju sabrana su ona nemačka i francuska dela, koja se odnose na Slovence. Za nas je najzanimljivije lužičko-srpsko odelenje, koje predstavlja kompletan zbirku svega, što je u lužičko-srpskoj literaturi od njenih početaka do danas izšlo.

Kao kod Slovenaca i Hrvata tako i kod Lužičkih Srba pojavljuju se prvi spisi u narodnem jeziku tek u vreme reformacije. Prvi literarni spomenici nastali su u Donjoj Lužici i to Jakubijev prevod Novog testamenta iz g. 1548 i Mollerov prevod Lutrovog katekizma iz g. 1574. Ovim je sledio dugi niz nabožnih knjiga u gornje i donje lužičkom narečju, od kojih je po jeziku najbolje Sveti pismo, koje je preveo uz upotrebu slovenskog Trubarovog prevoda Mihal Frencl (1628—1707), evangelički župnik u Budestecih (nem. Postwitz). Izašlo je u gornje lužičkom narečju g. 1706. Na Frenclov podstrek počeli su se mnogi zanimati za lužičko srpski jezik. Tako je g. 1679. izšla prva slovenica »Principia linguae Vendicæ«, koju je u Pragu izdao jezuit Ksaver Jakob Tičin (umro 1693). G. 1721. je Juraj Hawštyn Světlík (1650—1729) napisao prvi gornjužički rečnik »Vocabularium latinovo-serbicum«. Leposlovje počinje kod Lužičkih Srba tek u drugoj polovini XVIII. stoljeća i to s Jurijem Mjenom, pastrom u Njeswačidle (nem. Neschwitz) koji je u heksametru napisao »Ričerski kěrluš« i preveo Klostockovog »Mesiju«. Njegov sin Augusta T. Rudolfa Mjena (1767—1841) smatrali su do dolaska Zejlerovog za najboljeg lužičkog pesnika. Krajem istoga stoljeća, god. 1790. pojavljuje se prvi lužički časopis »Měsáčne Pismo«, koji su u Budyniu počeli izdavati Jan A. Janka i Karlo B. Šerach. Prestao je ali izlaziti već s prvim brojem, jer su ga vlasti zabranile. Predhodnik ovog li-

Krušne gore. Jednako svratište nalazi se već u Krkonošama na Černoj hori iznad Janských Lazní.

VOJNIČKE VEŽBE U ČEHOSLOVACKOM SOKOLSTVU.

Iskustva svetskog rata osudila su prijašnje vojničke redovne vežbe, koje su zauzimale u austrijskoj vojski toliko vremena. — Tu su bile vežbe na prvi pogled vrlo lepe, naročito za paradu, ali ih ratna služba nije uopšte trebala.

SOKOLSKA PROSVETA

Zaključci zbora župskih prosverata u Brodu na Savi 26. i 27. oktobra 1929.

Sokolske redovne vežbe, koje su vojničkim vrlo sličile, imaju i danas, naročito za vežbu celine još uvek stalnu cenu. — Radi toga su do sada svoje mesto u rasporedu, bilo u vežbaonu, bilo na letnom vežbalištu održane. — Ali Sokolstvo nije moglo ostaviti nove vojničke vežbe, bez da ih ne prove; i zato je novo izdanje »Tumač redovnim vežbama« popunio autor Dr. Vaniček, načelnik ČOS i sa tumačnjem redovnih vojničkih vežbi. Čehoslovačko Sokolstvo će dakle znati redovne vežbe i svoje i vojničke, a drukčije ne može ni biti!

III. 9. U mnogim mestima, gde nema drugih kulturnih organizacija, gaje sokolska društva i opštu narodnu prosvetu, koja ne smeta sokolskome radu. Telovežba kod toga ne snosi nikavu štetu.

10. Iz prosvetne ankete utvrđuje se, da još nisu svuda poboljšane ove konstatacije:

Strana 1. tačka 1.	2. "	4., 5., 6.
"	3. "	7., 8., 9.
"	4. "	10.
"	5. "	1., 2.
"	6. "	4., 5.
"	10. "	1., 2.

Nadalje je utvrđeno još i ovo:

1. Dodir Sokolstva s narodom premašen je, sveže s njim preslab su.

2. Sokolski život kržlja i društva ni moral pada u nekim društvima radi toga, što su sa nedovoljnim novčanim sredstvima gradila domove, tako da danas sva delatnost takvih društava obraćena briži za pokriće građevinskih troškova i dugova tih domova. Dosledno neka važi načelo: »Dok god nema dovoljno novaca, ne gradite domove.«

3. Delovanje sokolskih društava u telovežbenom i prosvetnom pogledu pati još uvek radi nedostatka tehnički i sokolski-prosvetno vaspitanih prednjaka. Brinuti se treba za održanje svakogodišnjih prednjačkih tečajeva, u kojima je treba program dovesti u sklad sa propisima pravilnika za prednjačke ispite.

4. Pitanje pridobivanja i vaspitanja dobrog i brojnog sokolskog naraštaja i dece nije se pomaklo s mesta. O tom pitanju, neka se sazove naročita anketa.

5. Kratki nagovori pojedinim odsjeljnicima u vežbaonicama, izvršeni na neprisiljen način, najizdašnji su sredstvo sokolsko-duhovnog vaspitanja, zato se najtoplji preporučuju.

6. Opaža se da se u poslednje vreme akademski i srednjoškolska omladina susreće od sokolskog rada. Neka se upotrebe sva sredstva, da se ju privuče u što većem broju u naše redove.

7. Neki Sokolstvu protivni krugovi kušaju agitirati protiv Sokolstva, tobože, da je Sokolstvo protuverska organizacija. Društva neka svaku ovaznu zlobnu agitaciju pazljivo prate i jave svaki slučaj stareinstvu JSS, da se protiv onih, koji ogovaraju i blate našu organizaciju može postupiti po zakonu.

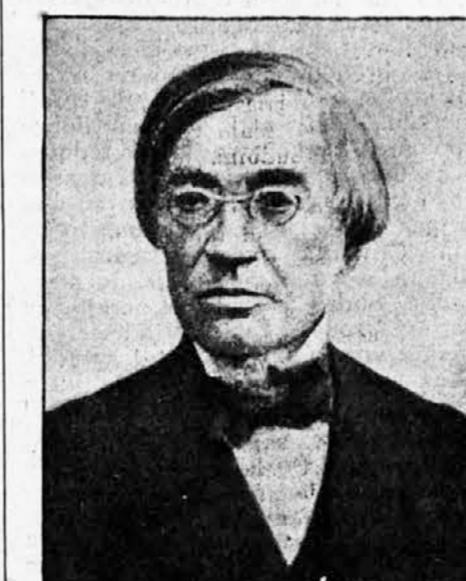
B. Referat br. dr. Belajčića, predsednika PO župe Svetozara Miletića u Novom Sadu, o »Duhovnoj pripremi članstva za II. jugoslovenski svesokolski slet u Beogradu god. 1930«, koji je preuzeo na molbu PO JSS, bio je jed-

sta bile su »Lipske Nowizny a Schitkizny«, od kojih su izšla dva rukom pišana broja. Sadržavali su samo političke rasprave. Drugi časopis, većeg

Handrij Zejler.

značenja za narodni život je »Serbski Powědar a Kurér«, kod kog je sastavljeno i sastavljeni prigodni pesnici, kao A. T. Rudolf Mjen, Handrij Luben-

Jan Pētr Jordan.

ski i dr. List je izdavao g. 1809. tesar Jan Dejka (1779—1853) kao mesečnik, koji je ali vrlo nerедово izlazio. Za vlasti zabranile. Predhodnik ovog li-

novinske vesti donosio također naciono-propagandističke članke, koje je pisao većim delom Dejka sam. Novo doba lužičko-srpskog pesništva nastaje s Handrijem Zejlerom (1804—1872), evangeličkim pastorem u Lazu (nem. Lohsa). On je prvi pesnik, koji se je uzbudio u dušu naroda, zato je i mnogo njegovih pesama postalo narodnim pesmama. Bio je u glavnem lirik. U isto vreme pojavljuje se na književnom polju također Jan Arnošt Smoler i Jan Pētr Jordan (1818—1891), koji je g. 1842. osnovao nedeljničnik »Jutnička«. Bio je mnogo bolji od Dejkovog mesečnika, samo je nažalost prebrzo prestao izlaziti, radi abecedne borbe, koja se je također kod Lužičkih Srba u to doba vodila. Doknije je pokrenuo u Lipskom list »Serbska Jutnička«, koji je bio pisan novim pravopisom i u latinci. Iza drugog broja je list zamro našto je počeo izdavati »Slavische Jahrbücher«, koje je uređivao do svog odlaska u Prag god.

S osnivanjem Maćice Serbske se oko njenog »Časopisa« okupilo odlično društvo literata, kao Jul. Ed. Wjetlan (1817—1892), Mihal Rostok (1821—1893), H. J. Imiš (1819—1897), Pētr Dučman i dr. Najodličniji Smolerov pomagač i kasniji lužički narodni vođa je Mihal Hörnik (1833—1894). On je počeo g. 1858. kao prilog »Serbskim Nowinama« izdavati prvi leposlovni list »Měsáční přídavk«, iz kojega se je g. 1860. razvio »Lužičan«, koji je bio čitava dva decenija arhiv gornjužičkog leposlovlja. U njemu se javlja također prva i vrlo odlična žena — pesnica Herta Wičacec (1819 do 1885). Prvi moderni pesnik javlja se s Jakubom Bartom Čišinskim, suosnivačem dačkog leposlovnog lista »Liša« na Srpskem, koji se je

noglasno i s odobravanjem od zborna župskih prosvetara usvojen sa zaključkom, da se ga ustupa PO JSS u izvršenje i da se štampa u Sokolskom Glasniku u 1. decembru, da se tako s njim upoznaju najširi redovi sokolskog članstva, naročito pak oni organi sokolske organizacije, kojima nalaže stvarne zadaće u vršenju njihovih sokolskih dužnosti.

C. Od predloga PO JSS su odozvani:

1. Rok za održanje župskih prosvetnih škola, koje je propisao PO JSS za g. 1929 u smislu zaključka zborna župskih prosvetara na Sušaku s obaveznim trodnevnim programom kao što je bio objavljen u 15. broju Sokolskog Glasnika, produljuje se do kraja godine 1929.

2. Načrt »tečaja JSS za sokolske prosvetare«, koji neka se održi u mesecu februaru god. 1930 u Ljubljani. Učestvovanje u tom tečaju obavezno je za sve župe — svaka mora poslati barem jednog člana. (Načrt će biti u celini objavljen još pre poziva na tečaj.)

3. Predlog PO JSS u predmetu proslave s o k o l s k o g p r a z n i k a 1. decembra 1929., koji je bio objavljen u 21. br. Sokolskog Glasnika.

4. Predlog PO JSS Jugoslovenskoj Sokolskoj Matrici u predmetu redovnog godišnjeg izдавanja sokolskih knjiga. Zaključuje se, da se u svakom društvu u upravnom odboru odredi posverenik, koji će skupljati pretplatnike za ta redovna književna izdanja JSM, koji će otpremiti knjige u društvenoj okolini i vršiti svu potrebnu propagandu u društvu. Potanje odredbe izdaće PO JSS nakon sporazuma s upravom JSM.

5. Knjižnice. U svim sokolskim (stručnim) knjižnicama će se uvesti jedinstven način uređivanja, koji će propisati prema najpraktičnijoj stručnoj metodi PO JSS. — Odobrava se predlog PO JSS glede proširenja opsega minimalnih obaveznih društvenih sokolskih knjižnica. Zaključuje se, da će se uvesti za sve župe JSS — župске sokolske knjižnice, sa svrhom, deložkrugom i opsegom, kao što ga je predložio PO JSS. — Dalje je zaključeno da se kod Jugoslovenskog Sokolskog Saveza preuređi stručna knjižnica u centralnu studijsku knjižnicu JSS, koja ostaje vezana uz mesto stalne prednjačke škole JSS. U celini je odobren stavljeni predlog o opsegu, svrsi i delokrugu knjižnice. Za redovne potrebe pojedinih odseka starešinstva i načelništva JSS neka se uvedu priručne knjižnice. Preporuča se takoder da i prednjački zborovi u svojim sobama uvedu priručne knjižnice s minimalnim opsegom onih knjiga, koje su im potrebne kod redovnih telovežbačkih časova.

D. Iza izveštaja o sokolskoj štampi i to br. I. Bajželja urednika Sokolića i Naše Radosti i urednika Sokolskog Glasnika, koji je ujedno dao izveštaj za br. upravnika saveznih listova zaključeno je ovo:

Zupski prosvetari preuzimaju lično na sebe dužnost i garanciju, da će dugovanja društava, koja se odnose na »Sokoliće i »Našu Radost«, nastojati utehati do Nove godine. Ako im to ne uspije neka se oba-lista ukinu.

U pogledu dugovanja, koja se odnose na »Sokolski Glasnik« i »Prednjak«, prepusta se odluka sednici odbora JSS u Zagrebu.

E. Svi predloži delegata župskih prosvetnih odbora ustanjuju se u zaključivanje i rešenje Prosvetnom odboru JSS. U prikladnoj prilici uteče se u obzir te će biti objavljeni u Sokolskom Glasniku.

Posebno se još zaključilo o dnevnom redu narednih sednica zborna župskih prosvetara ovo:

1. O prosvetnom delu i stanju svijetu župa JSS neka izveštava PO JSS na temelju naročitih predmetnih izveštaja župskih prosvetnih odbora.

2. Na temelju toga neka PO JSS odredi program dnevnoga reda zborna župskih prosvetara.

3. Za pojedina važna pitanja neka se prema potrebi odrede referenti.

4. Sve župe neka dobiju izveštaj PO JSS o prosvetnom stanju i delu u svim župama JSS još pre sednice zborna župskih prosvetara.

Doneti su još i neki zaključci internog značaja, koje će PO JSS ozbiljno uzeti u pretres.

Pojedine zaključke zborna župskih prosvetara kao o »Tečaju JSS za prosvetare«, o »Knjižnicama« itd. objavljivajuće u narednim brojevima Sokolskog Glasnika u »Sokolskoj prosveti«.

Zadaće prosvetara u mesecu decembru

Draga braćo! Na sokolski praznik 1. decembra održava se u svim sokolskim društvima svečana proslava 1. decembra kao sokolskog, narodnog i državnog praznika, a zajedno s time i prvi ulazak u našu II. jugoslovensku svesokolsku sletsku godinu. Sto se tice ove proslave, objavljeno je već bilo u 21. broju Sokolskog Glasnika. Danas Vas upozoravamo na sledeće: U decembru ne navadamo Vam pojedinih datuma naše sokolske i narodne

istorije, sa kojima bi trebalo upoznati naše članstvo u govorima pred vremenom. U ovom mesecu prepustamo potpuno Vašoj slobodnoj volji izbor govoru pred vremenom u svim kategorijama, prema potrebi, koju u svakom pojedinom društvu naročito osećate. Da Vam ipak podamo nekoje smernice, molimo Vas pre svega, da bude ovih govoru pred vremenom decembru barem četiri. Sadržaj, koji daje ovim govorima, nači će u samoj Vašoj proslavi 1. decembra i u ovom broju Sokolskog Glasnika. Naročito je važno, da se sve članstvo, naraštaj i deca (svako naravno na svoj — njemu primeran način) do potankosti upozna sa velikim značajem 1. decembra kao narodnog državnog i sokolskog praznika. U kratkim govorima pred vremenom osvetlite svima sve ono, što može ne bi bilo jasno i razumljivo iz govoru na samoj proslavi. — U Sokolskom Glasniku nači će vrlo zanimljive članke, koje možete upotrebiti za govoru pred vremenom ne samo u ovom mesecu nego i u narednim. Pre svega posvetite pažnju »Tyrševom članku »Sokolska gesla«, koji Vam može poslužiti najmanje za dva dobra i vrlo koristna govoru. Pazljivo pročitate članak br. dr. Vl. Belačića, koji je bio od poslednjeg zborna župskih prosvetara jednoglasno primljen i stavljena sva svima kao osnovu svemu našemu daljnemu radu oko duhovne pripreme članstva za II. jugoslovenski svesokolski slet. U najkraćem vremenu

izvestiće Vas Prosvetni odbor Šavce preko »Sokolske prosvete« odnosno Sokolskog Glasnika o svem Vašem detaljnem radu u ovoj stvari. Ako pak Vam ne bi bilo stogod jasno i razumljivo, obratite se odmah na svoj župski prosvetni odbor, da Vam sve ono objasni, a župski prosvetni odbore molimo, da nas o svakom ovakvom važnijem pitanju obaveste, da možemo o njima voditi računa i za svu ostalu društva.

Upozoravamo vas naročito još na izveštaj o zbornu župskih prosvetara u Brodu na Savi, koji danas objavljuje. O svim pojedinim pitanjima dobijete u sledećim »Sokolskim prosvetama« potanje izveštaje i konkretno svoje zadaće. Iz ovog izveštaja, naročito pak iz resolucija o svim referentima, možete već sada sami razmišljati o poboljšanju pojedinih prilika i stvari u svojim društvima.

Konačno tražimo od vas, da kao prosvetari društava dobro i pažljivo pročitate sav Sokolski Glasnik. Upozoravajte svoju braću i sestre na pojedine članke, razpravljajte o njima i pružajte puni dobre volje svakome objašnjenje za svaku stvar, koju ne bi dobro razumeo. Time vršite jednu od najvažnijih grana svojih sokolsko-prosvetnih zadaća, a molimo vas, da na ovo nikad ne zaboravite.

Zeleni svemu vašemu radu dobar napredak kličemo vam sokolski naš Zdravo!

Prosvetni odbor JSS.

IZ STAREŠINSTVA JSS

Naš 1. decembar 1929.

Braćo! Sestre!

Takoder i ove godine pružamo svoj braći i sestrama za državni i sokolski praznik 1. decembar »Sokolski Glasnik« u povećanom opsegu i u naskladi 12.000 primeraka, što znači najviši broj, koji smo do sada postigli u jugoslovenskoj sokolskoj štampi. Dokaz je to, kako stalno i razveseljavajuće raste zanimanje našega članstva za ovaj časopis, koji je jasna slika i prav zrcalo našega mišljenja, našega dela, naših napora, naših težnja i želja — ukratko našeg jugoslovenskog sokolskog života. Taj naš jugoslovenski sokolski život nije ograničen svet za sebe, nije skromna cilja za sebe, nego je sastavni i bitni deo čitavog sokolskog života u čitavom slovenskom svetu, kamo utiči kao pritoci zajedničkog našeg bogastva sve naše idejne, etične i moralne snage a odakle se slevaju u naše duše i u naša čuvstvovanja dobiti svega, što sokolska misao među Slovenstvom stvara nova, velika, kreposna i plemenita.

Današnji naš državni i sokolski praznik smatramo takoder i za prvi dan sletske godine, koja stoji pred nama i čeka, da ju prepletemo lepotom i ispunimo veličinom uspeha sokolskog neumornog dela. U toj godini želimo pokazati domovinu i čitavom vanjskom svetu, koji se zanima za našu zemlju, šta smo, kakvi smo, što smogemo i što hoćemo. Nestreljivo čekamo priliku, da se nam pruži ta mogućnost. Čekamo i nikoga se ne bojimo, jer znamo, da su spremne sve naše najbolje snage i da je naša požrtvovost napeta do skrajnih granica. Za čast domovine i naroda, u čijem topalom zagrljaju se razvija sve naše naštojanje, pripravni smo žrtvovati sve!

U tom znaku i u to ime želimo svoj braći i sestrama, svemu naraštaju i svoj deci čestit državni i sokolski praznik te šaljemo svoj velikoj sokolskoj obitelji srdačne, bratske pozdrave!

Sletu — Zdravo!

Ljubljana 1. decembra 1929.

Starešinstvo Jugoslovenskog Sokolskog aSveza.

E. Gangl, starosta.

Dr. Riko Fux, tajnik.

KNJIŽEVNOST

»Planina smrti«.

Brat Josip Jeras pokazao mi je rukopis »Planine smrti«, te grozne slike povlačenja srpske vojske kroz Albaniju. Taj strašan put prošao je brat Jeras sam, zato su opisivanja tako istinito živa, zato padaju reći kao udarci kladiva. Držeu nam duše, kad istorske činjenice u njih rišu nezaboravne uspomene na tu veliku tragediju...

Brat Jeras bio je učitelj u Žirimama, pre nego je pohrlio k braći na jugu naše sadašnje zajedničke domovine u službu i pomoć. Čitavom Idriskom sokolskom župom, gde je bilo učlanjeno i sokolsko društvo Žiri, zašutilo je, kad je Sokola Jerasa progutala noć. Nitko od nas nije znao a i nije htio znati, kuda se nagnuo njegov put. Nijedna neprijateljska ruka nije mogla više do njega.

Cim više su pazili na sve nas, tim više je rasla u nama odvažnost i ponos: sokolsko gnezdo, u našoj župi, spleteno medu postolarima, radnicima, obrtnicima tamo na žirovskoj visoravni, odgojilo je smelog brata, koji je otkrio tajni put naših želja, naših češnja; našem čistom, rodoljubnom vezovanju! Danas je isto to sokolsko

gnezdo sasvim na državnoj granici. Idriske sokolske župe nema više — samo stari brački jož žive, rastreseni po čitavoj slobodnoj domovini.

I među svima ovima nema ni jednoga, koji bi danas plaho zadrhtao, ako bi ga pozvala sudbina domovine na jednaki put za bratom Jerasom. Tako čvrsto smo se vaspitali u tvrdoj školi sokolskog dela. Ali takvog puta neće biti nikad više! Pravda je zapalila Zublju pobede, koja obasjava domovinu čašcu i slavom!

Planina smrti je danas planina života... E. Gangl.

To je predgovor ilustrovanog knjizi »Planina smrti«, koju je napisao br. Josip Jeras, a koja će izaći početkom decembra. Knjiga broširana stoji 20 Din. u celo platno vezana 25 Din. (poštarnica 2 Din.). Narudžbe prima: br. Josip Jeras, Ljubljana, Levstikova ulica 21/I.

»Sokolske Listy«.

Organ Lužisko-serbskog Sokolskog zvezdaka.

Krajem prošlog meseca izšao je 6. broj lužisko-serbskog sokolskog glas-

ELIDA *Favorit* SAPUN

„Jugoslaven“.

»Jugoslaven«, list joj kojem smo progovorili nekoliko reči u prošlom broju, doneo je i u svom oktobarskom broju jedan članak iz Sokolskog Glasnika i to »Primer sokolske ustranosti« od br. E. Gangla, u kojem je opisan radost načelnika mariborske župe br. Mačusa. Vidi se, da nas naša američka braća nisu zaboravila i da prate naš rad.

Priručnik za iseljenike.

Priručnik za iseljenike (sa podučkom u španjolskom jeziku). Izdalo Jugoslovensko Iseljeničko Udrženje u Splitu. Cena 8 Din. Ovim Priručnikom je Jugoslovensko Iseljeničko Udrženje u Splitu udovoljilo nujljivoj potrebi onog sloja našeg naroda, koji je potrebotom prinuden, da putuje u prekomorske i evropske zemlje na zaradu. Priručnik su sastavili I. F. Lepis-Vukić i Ambrož Stričić, koji su jednom i sami bili iseljenici, mnogo godina proboravili u svetu, mnogo iskusili i sada, u lepo opremljenjo knjizi od 120 stranica, a načinom i jezikom koji mogu i neki razumeti, dali sve upute i savete koje bi svaki iseljenik morao znati, da u svetu ne postradi nego da uspije. U 52 članka predviđene su sve glavne potrebe iseljenike, počam od saveta kako mora biti odevan pak do njegove smrti. Budući velika većina naših iseljenika putuje na zaradu u Južnu Ameriku. Priručniku je dodana poduka u španjolskom jeziku, sastavljena naročitim obzirom na ljudje sa vaspitanjem same osnovne škole, a po kojoj se oni mogu uvezati ne samo u govoru, nego i u pišanju španjolskog jezika.

Da ova toliko korisna knjiga poluci svoj cilj potrebno je da ju se u što većem broju proširi među buduće iseljenike pre njihova polaska u svet — da ih pripremi na sve ono što ih u svetu čeka. Danas najveći broj naših iseljenika strada, jer u svetu putuje na slepo. Tko na vreme pročita ovaj Priručnik za iseljenike, ili neće postradati. Češna priručnika je tako niska da ga i najsirošačniji može nabaviti.

IZ UREDNIŠTVA.

Radi nadanog obolenja brata urednika, morali smo izdati list u skupom opsegu od 16 stranica, inače bi imao 20. Prema tome morali smo neke stvari ostaviti za naredni broj kao n. pr. Zaključke sednice zborna župskih načelnika i odbora JSS od 2. novembra o. g. u Zagrebu, pa nastavak članka »Naši međunarodni telovežbački raspisi«, razne župске vesti itd. Molimo, da se ta viša sila uvaži.

IZ UPRAVE

Sva bratska društva i pojedince, koji su poručili taj svečani broj »Sokolskog Glasnika«, koji je štampan u redoknjoj nakladi od 12.000 primeraka molimo, da čim pre namire naša počitovanja, jer troškovi štampe su vanredno visoki. Naš račun kod poštanske štedionice je 10.932. —

TJELESNA I DUŠEVNA KONDICIJA

ovisi o sposobnosti, da mišice i žive izvrše svoj rad. Uspjeh u gimnastici, rezultat natjecanja, ne ovise samo o sklonosti, sposobnosti, treningu, već i o tome u kakvom se stanju nalaze žive i tjelesne sile i prema tome rasporedjenje gimnastičkog natjecatelja.

Dodatajte Vašoj dnevnoj hrani u jutro i popodne umjesto kave ili čaja, 2-3 žlice.

OVOMALTINE

pa ćeće stvoriti jedno jako vrelo tjelesne energije. Radna sposobnost i otporna snaga Vaših mišica će biti pojavljena, pa ćeće moći stupiti u borbu sa većim pouzdanjem.

Naravni okreplni proizvod OVO-MALTINE sadržaje u koncentrovanoj formi najvažnije hranive sastojine, ne opterećuje želudac i probavu te predstavlja najidealniji okreplni napitak za svakog vježbača, a može se u najkraći čas prirediti.

Za trening i natjecanje, OVO-MALTINE je jedno nenadmašivo okreplno sredstvo.

Dobiva se svagdje uz cijenu od Din 18,50 po kutiji.

Tražite besplatni uzorak, pozivajući se na ovaj list od

**Dr. A. WANDERER d.d.,
ZAGREB**

RAZVIJANJE AKADEMSKE ZASTAVE U ZAGREBU.

Na praznik Narodnog Ujedinjenja razviće u Zagrebu svoju zastavu Jugoslvenska akademski čitaonica. Pošto je to prva akademski zastava u Jugoslaviji, razviće se sa velikim svečanostima, koje se prireduju pod pokroviteljstvom Nj. Vel. Kralja.

SOKO PREDSEĐNIK AKADEMSKE ORGANIZACIJE.

Na izborima, koji su održani 9. novembra, o. g. na ljubljanskem Univerzitetu Kralja Aleksandra I. za reprezentativnu akademsku organizaciju »Savet slućača ljubljanske univerze«, jednoglasno je izabran za predsednika br. Vladimir Šuklje, koji u našem Sokolstvu obnaša funkciju saveznog predstavnika. Čestitamo!

ŽUPA MARIBOR

PROSLAVA 10LETNICE SOKOLSKEGA DRUŠTVA V GUŠTANJU.

V soboto 23. t. m. je slavilo bratsko društvo v Guštanju desetletnico svojega obstoja. — Prireditev je uspešna.

Prireditev je otvoril salonski orkester pod vodstvom nadzornika br. Močnika. — Br. starosta Rožman je zbranemu občinstvu podal zgodovino društva v prvem desetletju. — Iz njegovih izjavjanj smo posneli, da je strogo društvo v prvem desetletju ogromno delo.

Vesel sem bil, da so se Guštanjčani spomnili tudi na idejno plat slike prireditev. — Bivši starosta brat Verdik je v poljudni obliki podal zgodovino v idejo Sokolstva. — Lepo sestavljeno predavanje je vsem prav ugašalo.

Telovadni spored je bil srečno ustavljen. — Moška deca, pod vodstvom br. Kreutzerja, je nastopila z vajami, ki so bile obvezne za »Koroško okrožje« za l. 1929. — Skladnost je bila dobra le razstop je bil premajhen. — Ako niso mogli nastopati v prostem razstropu, vzemi vmesni razstop. — Nastopilo je 13 moška deca.

Zenska deca (25) je tudi nastopila z okrožnimi vajami za l. 1929. — O primernosti vaj smo že poročali. — V dvorani so prisile vajo de pravega izraza. — Izvedba je bila zelo dobra. — Vodila je s. Zegova.

Med telovadnimi točkami sta nastopila deček in deklica z deklamacijo. — Mali Finkov Ivanček je de-

klamiral pesem, ki jo je zložil šolski upravitelj br. Gačnik. — Pesem je načrta na vse najgloblji vtiš. — Jamščkova Franica je prednala svojo pesem tako dobro, da je vse zadivila.

Nastop članov, pod vodstvom načelnika br. Jelenka je bil dovršen. — Člani in članice so nastopili skupno s telovadno skladbo »Stephanie Gavotte«. — Lepa kompozicija je vsem zelo ugajala. Vse telovadne točke je spremljala marljiva s. Šjančeva.

Pozabiti pa ne smemo požrtvalnih bratov iz Prevalj, ki so prihitali na to prireditev. — Pod vodstvom svojega načelnika br. V. Vidmarja so nastopili na drogu in bradlji. — Uspehi prevalske vrste nas prijetno povezljajo. Okrožje sta zastopal br. načelnik in s. načelnica, br. društvo v Slovenjgradcu pa starosta br. dr. Železnikar in predsednik gradbenega odbora br. Ivan Rojnik.

V imenu društva Slovenjgradec je pozdravil in častil k desetletnici obstoja br. dr. V. Železnikar. — Njegov govor je učinkoval tem bolj, ker so bile to edine čestitke, ki so prispele od zunaj. — Mari so vsi ostali pozabili? MSŽ ni poslala zastopnika.

Po programu se je razvila lepa sokolska zabava pri kateri je svirala dobro izvežbani salonski orkester.

Tudi vodstvo »Koroškega okrožja« se pridružuje čestitkom in kliče svojemu agilnemu društvu: »Naprej — navzgor! Zdravo! M. V.

Jesi li uplatio garancijski fond za slet?

ŽUPA LJUBLJANA

DELOVANJE »LJUBLJANSKEGA SOKOLA« V DOBI DRUŠTVENIH TELOVADNIH NASTOPOV.

Matično društvo Jugoslovenskega Sokolstva, starci naš »Ljubljanski Sokol« je tudi v vsem svojem letošnjem delovanju svoje stremljenje usmeril v smislu tradicije svoje delovne in slave preteklosti, v smeri in duhu sokolskih nalog v vedno novem, vedno zdravem in mladom ustvarjanju novih fizičnih in duhovnih vrednot na rodu. To njegovo neprestano stremljenje stalno dobiva izraza v delu vseh odsekov društva, zlasti pa v delu prednjaškega zborna in življenu vseh telovadečih oddelkov.

Že v zimskem času je posvetil »Prednjaški zborni« vso pažnjo vzgoji prednjaškega naraščaja, da s tem zoper izpolni vrzelj, ki vsako leto nastajajo z odhodom mlajših bratov prednjašnikov k službovanju vojaškega roka in na svoja nova službena mesta. V to

svrh je priredil društveni dvomesecni prednjaški tečaj, v katerem se je v vescernih urah predelala snov v višini zahtev župnih prednjaških izpitov. Zlasti v obliki razgovorov ob sodelovanju starejših prednjašnikov po predavajnjih pripravnikov samih. Za ta prednjaški tečaj se je izkoristil čas, ko se radi hudo zime in pomanjkanja kuriva ni mogla vršiti redna telovadba. Tečaj se je udeležilo 11 bratov in 6 sester, k končnemu izpitu pa se je pričinilo 9 bratov in 1 sestra, ki so vsi položili izpit prav zadovoljivo pred komisijo, katero so sestavljali sami starci precizkušeni sokolski vaditelji.

Po končanem tečaju se je začelo v vseh oddelkih intenzivno pripravljati za redni letni javni telovadni nastop, ki se je vršil dne 26. maja na društvenem letnem telovadišču. Kakor vedno, je ta prireditev veseljana izletova in pokazala, da se društveno življene razveseljivo razvija in stalno napreduje.

Na nastopu se je prvič javno nastopilo v igri »odbijanje« (»odbojkao«) med članstvom in naraščajem, kar je med občinstvom vzbudilo mnogo zanimanja. Pripominjam, da se je ta igra ne samo med naraščajem, temveč tudi med članstvom v kratkem času zelo priljubila. Članstva naraščaja in dece je nastopilo na nastopu skupno 284.

Pri tej priliki z veseljem povdajamo, da je občinstvo napolnilo prostrano telovadišče navzlic dvomljivemu vremenu, kar je dokaz da uživa stari Ljubljanski Sokol med sokolsko javnostjo še vedno isti ugled kakor vedno doslej.

Prihodno nedeljo, 2. junija, je društvo priredilo lepo uspel društven zlet s telovadnim nastopom na Vrbsko. Že v soboto popoldne se je odigrala skupina Sokolov-kolesarjev v krojih: 16 članov in 2 članice. Kolesarjem je drugi dan sledilo v automobileh ostalo članstvo in naraščaj, skupno

Obaveštavam braću Sokole, da bojadisem (barvam) plato, žuticu i gradev na druk u svim bojama (barvama) i na glatko u svim bojama.

Bojadisanje (barvanje) stoji po 1 m duljine á 0,80 m širine samo Din 2:50. Na taj način dolaze mušterije do jefinije robe (po metru 1 Din i više), nego da kupujete gotovu robu. Pošiljku od preko 500 m prima naručitelj franko. Sve ostale upute mogu se dobiti kod mene.

Preporuča se svima Sokolima i Sokolima
**Ljudevit Wächtersbach, Čakovc
bojadisar (barvarija)**

Osječka tvornica koža d.d., Osijek

OSIJEK (Donji grad)

Preporuča svoje specijalne proizvode u priznato najboljоj kakovosti kao krupone, potrbusine, kapice vučene i navorane, tabanice, kao i strojno remenje u svim dimenzijama, te sa stipsom učinjeno šivače i vezace remenje u trajnoj izvedbi.

Preporučamo tvrtke, koje oglašuju u Sok. Glasniku!

Štampara, kartonaža proizvodnja štamplija i knjigoveznica LECHNER i VUKSAN

OSIJEK d. g., Jelačićev trg 30

Telefon interurban br. 507

nudja sve svoje proizvode po narudžbi, daje još 10% popusta od dosada poznatoj nizkim cijena.

Izrađa prvorazredna!

Podvorbna tačna!

Na naročite upite dajemo iscrpne odgovore stručne,

kao i predkalkulacije besplatno.

TRGOVAČKA TISKARA
G. KRALJETA
SUŠAK, STROSSMAYEROVA br. 7
UTEMELJENA GOD. 1890.
IZVADJA SVAKOVRSNE
TISKARSKE RADNJE
BRZO, ČISTO I JEFTINO

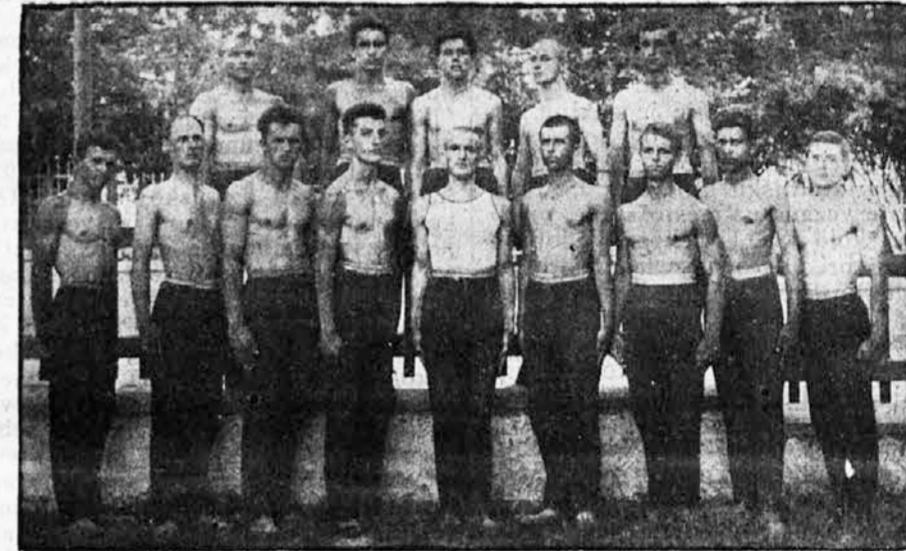
BRZOJAVI: KRALJETA SUŠAK

ke, deloma tudi naraščaj v mnogih društvih ljubljanske sokolske župe v lepcem in častnem številu. Društvo je prisostvovalo ob 25-letnici sokolskega društva v Kamniku in Sodražici, pri društvenih nastopih v Grosupljem, Domžalah, Mostah in Litiji.

Ten nastopom je sledil 15. septembra župni zlet na Viču, na katerem je Ljubljanski Sokol nastopal z vsemi oddelki. Župnih tekem se je udeležilo po 1 vrsta bratov v višjem in nižjem oddelku ter 1 brat kot posameznik v srednjem oddelku, 1 vrsta članice in 1 vrsta moškega naraščaja. Tekmovale so dosegli kot posamezniki v višjem oddelku član 1. br. Vlado Orel, 3. br. Zupančič Neli; v nižjem oddelku vrsta 2. mesto in posamezniki 1. br. R. Brufach, 3. br. D. Avsec; članice kot posameznice 1. Rozika Nevert, 2. Rika Logar, 3. Vera Vadnjal; naraščaj: vrsta 1. mesto in kot posameznici vse prva mesta in sicer 1. G. Berec, 2. I. Puščič, 3. Gv. Brufach.

Z jesenskim časom se je življene in vrvenje društva preneslo iz letnega telovadišča, iz zeleni prirode, v telovadnico, kjer neprestano raste življene zdravja in lepot, kjer pojede pesem gibkih mladih teles svojo večno-lepo melodijo in se zliva v pesem življena vsega naroda. Danes se pripravlja Ljubljanski Sokol na svojo redno akademijo ob sokolskem prazniku 1. decembra, da poda tako tudi zunanjega povdaska in izraza svojim silam, svojemu delu. S proslavo 1. decembra bo zvezana redna zaobljuba novega članstva.

V zimskem času ob prvem snegu pa poletimo zopet v prenobljeni prirodo na smučkah, z veseljem in pesmijo v srcu, s smehom v obrazu. Organizacijo zimskih izletov in smučanja ima na skrbi smučarski odsek Prednjaškega zborna, ki bo o tem počkal ob svojem času. — Zdravo!

Vežbači Sokolskog društva Ljubuški.
(Više o tome vidi pod župu Mostar.)

ŽUPA KRANJ

25. LETNICA SOKOLSKEGA DELA NA JESENICAH.

Prihod bratov Čehov je zapustil v našem kraju globok vtiš. Na Jesenicah je bilo tedaj le malo narodne zavesti, malo ali nič društvenega dela, vsak je živel le zase, brez smisla za skupnost, brez odpore proti raznoredovalnemu delu onih, ki so gradili nemški most do Adrije. Vendar pa narodna zavest še ni bila zamrla. Tela je, kakor žerjavica pod pepelom, zastopajoča, da se vname v plamen, ko zaveje sveža sapa.

Prihod čeških Sokolov je vzdrževal specijalno narodno zavest in v jesenskih mladini je vzklikla zdrava odporna sila probujajočega se naroda. Povsem naravno pa je, da se je usmerila v sokolski pokret. Pod vodstvom visokoslovelca Janka Pretnarja, sedaj profesorja v Ljubljani, so sklenili jesenički mladinci, da ustanove na Jesenicah sokolsko društvo. Sestavil se je pripravljalni odbor, v katerem so bili bratje: kand. phil. Janko Pretnar, Ru-

LANENA INDUSTRIJA D. OSIJEK

PRIJE IVAN FIEDLER

OSIJEK

*

TKAONICA I PREDIONICA

OSIJEK IV. — TENJSKA C. 6 — TELEFON 3-51 i 2-34
TVORNICE ZA IZRADBHU LANA I KONOPLJE U VLADISLADOVCU KOD OSIJEKA

TELEFON: ČEPIN 13 i DRAGUTINCU kraj ORAHOVICE

Proizvodi: Razne vrsti platna, ručnici, razne vreće, stolnjaci, ubrusi i t. d. Kanafa, konopljena predja

Jedina tkaonica nepromočivih ponjava (cerada) za vagone i kola u Jugoslaviji

dolf Simonič, Maks Kopitar, Gabriel Ambrožič in Matevž Ravnik. Predložili so pravila deželni vladni in ta jih je dne 2. septembra 1904. l. odobrila. Ustanovni občni zbor se je vršil dne 2. oktobra 1904. l. V prvih društvenih odborih so bili izvoljeni slednji bratje: Lovro Humer, kot starosta, Ivan Legat, namestnik staroste, Matevž Ravnik, načelnik, Franc Fabine, tajnik, Maks Kopitar, blagajnik odborniki pa bratje: Josip Bricelj, Franc Bokal, Karol Ažman, Vinko Ambrožič, Vinko Rabič, Josip Ravnik, Franc Valja-

Vkljub majhnih in nizkih telovadnic, ki je bila komaj 10 m dolga, 6 m široka in 2.8 m visoka, so izšli iz nje telovadci, ki so z velikimi uspehi tekmovali pri mednarodnih tekemah v Ljubljanski Turinu in Parizu. Društvo se je tokom let svojega obstoja udeleževalo prav vseh župnih zletov in večjih sokolskih nastopov v Sloveniji vedno z močnimi oddelki, in sicer leta 1908. v Kranju, leta 1909. v Tržiču, leta 1910. se je zopet vršil večji zlet na Jeseniceh, leta 1911. v Škofji Loki, kjer se je društvena vrsta priborila pri

so navdušeno manifestirala za svojo stvar. Obstojala je bojazen, da bo med sokolsko četo, ki je štela 60 mož, in med Nemci, ki so imeli veliko premoč, prislo do krvavih spopadov, a zadostelo je povelje sokolskega vodnika na pohodu čez Glavni trg mimo hotela, kar je krepka četa Sokolov zapela: »Gospovetsko polje kliče nas na bojje, to je nemske množice tako osupnilo, da so izgubili pogum in prisotnost duha, se razpršili na vse strani in si roka vrata hotela Just so bila kmalu s človeškimi telesi popolnoma zagovadena, kajti vsak Nemec je hotel biti čimprej v notranjosti hotela na varjenem. — Po plebiscitu se je društvo posvetilo tihemu notranjem delu. Poleg članov so se oprijele sokolskega dela tudi članice. Osnovali so se oddelek ženskega naraščaja, moške in ženske dece, ki jih pred vojno ni bilo. Razen telovadbe se je začelo v večji meri gojiti tudi prosvetno delo. Ustanovila se je leta 1921. društvena knjižnica, pričeli so delovati, odnosno so obnovili delovanje dramatični in pevski odbrek in slednjih tudi godbeni odbrek. Začelo se je v Sokolu samem in v posebnem za to ustanovljenem društvu s pripravami za zgradbo lastnega doma. Zelo agitiran pa je bil vedno tudi društveni dramatični odbrek. Društvo je pripredilo že pred vojno nebroj gledaliških predstav, zlasti narodnih iger, ki so privabljale na Jesenice vedno tudi veliko število koroških Slovencev ter jih utrjevale v narodni zavesti. Vodja in duša dramatičnega dela pred vojno je bil br. Jaka Špicar, po vojni pa sta prevzela vodstvo dramatičnega odbeka br. Ivan Potrato in br. Franjo Klavora, katerima stoji ob strani lepo število za dramatiko vnetih članov in članic.

Društvo je osnovalo že leta 1910. tamburaški zbor, ki ga je vodil pred vojno in nekaj časa po vojni br. Leo Pibrovec. V l. 1919.—1922. pa je obstajal na lepi umetniški višini salonski orkester, ki ga je vodil br. Danilo Bučar ter močan pevski zbor, ki ga je večral br. Niko Loboda, kasneje za njim br. ing. Leskovšek. Na pobudo br. staroste Ozvalda se je l. 1923. ustanovila društvena godba na pihala, ki jo vodi sedaj br. Rado Kleč. — Poleg vsega navedenega dela pa je bila pri društvu vedno na prvem mestu telovadba, kaj se je gojila vedno redno in sistematično ter pod dobrim tehničnim vodstvom. Prvi društveni načelnik je bil br. Raynold Matevž, sledili so mu br. Vinko Rabič, Silvester Boštěle, Sušnik Matija Avgusta Ravhekar, sedaj pa vodi društvo tehnično in praktično izkušeni načelnik br. Tone Buh, kateremu pri vežbanju pomagajo br. Pristov Janko Bokal Stanko, Noč Franc, Černe Mirko in Piber Jože in s. Nada Šegova. Društvo se je udeleževalo vedno prav vseh župnih zletov in tekem. Viste močnih in izurjenih telovadcev jeseniškega Sokola so bile pri župnih tekemah vedno trd oreh najmočnejšim društvenim Gorenjske sokolske župe in opetovanjo so izšle vrste kakor tudi posamezniki iz težkih tekem kot zmagovalci. Imena naših najboljših borcev kot Vinka Rabiča, Vinka Pristova, Tonega Avgusta Ravhekarja, Albineta Tavčarja in Janka Pristova se mnogo citajo na številnih diplomah, ki jasno pričajo.

Prvih 25 let so bile slovenske župe v Sveti Mostarju, ki so se udeležile v raznem obzorju našega naroda so se pričeli zbirati temni oblaki, streli, ki so padli na Vidov dan l. 1914. v Sarajevu kot znak odpora zatiranega naroda so jeknili v to ozračje, kakor v tisino pred nevihto. Kakor vsa sokolska društva v Sloveniji, tako je tudi jeseniški Sokol moral vsled oblastvene odredbe takoj ustaviti vsako delovanje. V vojaško službo so morali odprimiti 104 člani društva toda z njimi ni bivša monarhija mnogo pridobil, kajti večina voklicancev je imela za seboj šolo br. Humra, Špicarja, dr. Pretnarja, Drenika in Pešarca. Vsem je bila vcepljena trdna vera v zmago slovenskega v antantnega orožja; te svoje trdne vere niso izgubili niti takrat, ko je bila popolnoma potepetana ed centralnih armad Srbija. Belgija in Romunija niti takrat ko so mogli ne armade teh držav stale pred Parizom. Petrogradom in Benetkami. Miznula je tudi ta strašna vojna in veselo se so vračali Sokoli iz raznih internacij bolnic ujetništva in fronte in ne pozaben ostane vsem 28. oktober 1918. Pozabileno je bilo vse gorje in odmevali so navdušeni klici, ko je krepka sokolska četa na čelu neprečedljive množice manifestirala za svobodno Jugoslavijo.

A priložno je drugače. Na političnem obzorju našega naroda so se pričeli zbirati temni oblaki, streli, ki so padli na Vidov dan l. 1914. v Sarajevu kot znak odpora zatiranega naroda so jeknili v to ozračje, kakor v tisino pred nevihto. Kakor vsa sokolska društva v Sloveniji, tako je tudi jeseniški Sokol moral vsled oblastvene odredbe takoj ustaviti vsako delovanje. V vojaško službo so morali odprimiti 104 člani društva toda z njimi ni bivša monarhija mnogo pridobil, kajti večina voklicancev je imela za seboj šolo br. Humra, Špicarja, dr. Pretnarja, Drenika in Pešarca. Vsem je bila vcepljena trdna vera v zmago slovenskega v antantnega orožja; te svoje trdne vere niso izgubili niti takrat, ko je bila popolnoma potepetana ed centralnih armad Srbija. Belgija in Romunija niti takrat ko so mogli ne armade teh držav stale pred Parizom. Petrogradom in Benetkami. Miznula je tudi ta strašna vojna in veselo se so vračali Sokoli iz raznih internacij bolnic ujetništva in fronte in ne pozaben ostane vsem 28. oktober 1918. Pozabileno je bilo vse gorje in odmevali so navdušeni klici, ko je krepka sokolska četa na čelu neprečedljive množice manifestirala za svobodno Jugoslavijo.

Plebiscit na Koroškem l. 1920. je bil zadnji izredni dogodek v minulih burnih letih. Jeseniški Sokoli so tedaj zasedli pri plebiscitu ogroženo občino Medgorje pri Celovcu, nudili narodu, zbegancem od avstrijske propagande moralno pomoč in dejansko zaščito. Na povratku (dva dni po plebiscitu) so korakali skozi mesto Borovlje, katero je bilo odeto vsled avstrijske zmage pri plebiscitu v nemško-nacionalne zastave. Pred hotelom Just se je bilo zbralo na stotine Nemcev, ki

so navdušeno manifestirala za svojo stvar. Obstojala je bojazen, da bo med sokolsko četo, ki je štela 60 mož, in med Nemci, ki so imeli veliko premoč, prislo do krvavih spopadov, a zadostelo je povelje sokolskega vodnika na pohodu čez Glavni trg mimo hotela, kar je krepka četa Sokolov zapela: »Gospovetsko polje kliče nas na bojje, to je nemske množice tako osupnilo, da so izgubili pogum in prisotnost duha, se razpršili na vse strani in si roka vrata hotela Just so bila kmalu s človeškimi telesi popolnoma zagovadena, kajti vsak Nemec je hotel biti čimprej v notranjosti hotela na varjenem. — Po plebiscitu se je društvo posvetilo tihemu notranjem delu. Poleg članov so se oprijele sokolskega dela tudi članice. Osnovali so se oddelek ženskega naraščaja, moške in ženske dece, ki jih pred vojno ni bilo. Razen telovadbe se je začelo v večji meri gojiti tudi prosvetno delo. Ustanovila se je leta 1921. društvena knjižnica, pričeli so delovati, odnosno so obnovili delovanje dramatični in pevski odbrek in slednjih tudi godbeni odbrek. Začelo se je v Sokolu samem in v posebnem za to ustanovljenem društvu s pripravami za zgradbo lastnega doma. Zelo agitiran pa je bil vedno tudi društveni dramatični odbrek. Društvo je pripredilo že pred vojno nebroj gledaliških predstav, zlasti narodnih iger, ki so privabljale na Jesenice vedno tudi veliko število koroških Slovencev ter jih utrjevale v narodni zavesti. Vodja in duša dramatičnega dela pred vojno je bil br. Jaka Špicar, po vojni pa sta prevzela vodstvo dramatičnega odbeka br. Ivan Potrato in br. Franjo Klavora, katerima stoji ob strani lepo število za dramatiko vnetih članov in članic.

Dne 5. avgusta 1905. l. je priredila Slovenska sokolska zveza svoj zlet na Jesenice, da moralno podpre mladega jeseniškega Sokola, kateri je svoje goste tudi dostojno sprejel. Jesenice so bile vse v zastavah in ljudstvo je nadušeno pozdravljalo Sokole, ki so prišli iz Ljubljane, Kranja, Idrije, Tržiča, Kamnika, Šiške in Zagorja. Bilo je vseh skupaj 300 Sokolov v kroju. Po izprevozu se je vršila v Milanovem logu pod vodstvom br. dr. Murnika javna telovadba ki je izredno leno uspela. Jeseniško društvo je postavilo 12 telovadcev k prostim vajam in vrsto telovadcev na orodju.

Spomladi leta 1906. se je društvo udeležilo po deputaciji slavnosti razvijanja praporja brežiškega Sokola istega leta pa je že postavilo tekmovalno vrsto nižjega oddelka na I. zlet Saveza sokolskih društava v Zagrebu. Kmalu zatem dne 8. septembra istega leta se je udeležilo društvo z 28 člani v kroužu slavlja 45-letnici Narodne čitalnice v Tolminu, ki je tedaj razvila svoj prapor. Ta zlet se lahko šteje med najlepše, kar jih je priredilo društvo ven med kmetski narod, in v neizbrisnem spominu ostane ta dan sokolskega bratstva med primorskimi rojaki. L. 1907. je poslalo društvo tekmovalno vrsto na V. vsesokolski zlet v Prago, da telovadci vidijo pri bratih Čehih, kaj premore sokolsko delo in vztrajnost. Vtisi, ki so jih mladi telovadci prinesli iz Prage, niso ostali brez trajnega vpliva za razvoj društva.

Društvo je udeležilo po deputaciji slavnosti razvijanja praporja brežiškega Sokola istega leta pa je že postavilo tekmovalno vrsto nižjega oddelka na I. zlet Saveza sokolskih društava v Zagrebu. Kmalu zatem dne 8. septembra istega leta se je udeležilo društvo z 28 člani v kroužu slavlja 45-letnici Narodne čitalnice v Tolminu, ki je tedaj razvila svoj prapor. Ta zlet se lahko šteje med najlepše, kar jih je priredilo društvo ven med kmetski narod, in v neizbrisnem spominu ostane ta dan sokolskega bratstva med primorskimi rojaki. L. 1907. je poslalo društvo tekmovalno vrsto na V. vsesokolski zlet v Prago, da telovadci vidijo pri bratih Čehih, kaj premore sokolsko delo in vztrajnost. Vtisi, ki so jih mladi telovadci prinesli iz Prage, niso ostali brez trajnega vpliva za razvoj društva.

Društvo je udeležilo po deputaciji slavnosti razvijanja praporja brežiškega Sokola istega leta pa je že postavilo tekmovalno vrsto nižjega oddelka na I. zlet Saveza sokolskih društava v Zagrebu. Kmalu zatem dne 8. septembra istega leta se je udeležilo društvo z 28 člani v kroužu slavlja 45-letnici Narodne čitalnice v Tolminu, ki je tedaj razvila svoj prapor. Ta zlet se lahko šteje med najlepše, kar jih je priredilo društvo ven med kmetski narod, in v neizbrisnem spominu ostane ta dan sokolskega bratstva med primorskimi rojaki. L. 1907. je poslalo društvo tekmovalno vrsto na V. vsesokolski zlet v Prago, da telovadci vidijo pri bratih Čehih, kaj premore sokolsko delo in vztrajnost. Vtisi, ki so jih mladi telovadci prinesli iz Prage, niso ostali brez trajnega vpliva za razvoj društva.

Društvo je udeležilo po deputaciji slavnosti razvijanja praporja brežiškega Sokola istega leta pa je že postavilo tekmovalno vrsto nižjega oddelka na I. zlet Saveza sokolskih društava v Zagrebu. Kmalu zatem dne 8. septembra istega leta se je udeležilo društvo z 28 člani v kroužu slavlja 45-letnici Narodne čitalnice v Tolminu, ki je tedaj razvila svoj prapor. Ta zlet se lahko šteje med najlepše, kar jih je priredilo društvo ven med kmetski narod, in v neizbrisnem spominu ostane ta dan sokolskega bratstva med primorskimi rojaki. L. 1907. je poslalo društvo tekmovalno vrsto na V. vsesokolski zlet v Prago, da telovadci vidijo pri bratih Čehih, kaj premore sokolsko delo in vztrajnost. Vtisi, ki so jih mladi telovadci prinesli iz Prage, niso ostali brez trajnega vpliva za razvoj društva.

Društvo je udeležilo po deputaciji slavnosti razvijanja praporja brežiškega Sokola istega leta pa je že postavilo tekmovalno vrsto nižjega oddelka na I. zlet Saveza sokolskih društava v Zagrebu. Kmalu zatem dne 8. septembra istega leta se je udeležilo društvo z 28 člani v kroužu slavlja 45-letnici Narodne čitalnice v Tolminu, ki je tedaj razvila svoj prapor. Ta zlet se lahko šteje med najlepše, kar jih je priredilo društvo ven med kmetski narod, in v neizbrisnem spominu ostane ta dan sokolskega bratstva med primorskimi rojaki. L. 1907. je poslalo društvo tekmovalno vrsto na V. vsesokolski zlet v Prago, da telovadci vidijo pri bratih Čehih, kaj premore sokolsko delo in vztrajnost. Vtisi, ki so jih mladi telovadci prinesli iz Prage, niso ostali brez trajnega vpliva za razvoj društva.

Društvo je udeležilo po deputaciji slavnosti razvijanja praporja brežiškega Sokola istega leta pa je že postavilo tekmovalno vrsto nižjega oddelka na I. zlet Saveza sokolskih društava v Zagrebu. Kmalu zatem dne 8. septembra istega leta se je udeležilo društvo z 28 člani v kroužu slavlja 45-letnici Narodne čitalnice v Tolminu, ki je tedaj razvila svoj prapor. Ta zlet se lahko šteje med najlepše, kar jih je priredilo društvo ven med kmetski narod, in v neizbrisnem spominu ostane ta dan sokolskega bratstva med primorskimi rojaki. L. 1907. je poslalo društvo tekmovalno vrsto na V. vsesokolski zlet v Prago, da telovadci vidijo pri bratih Čehih, kaj premore sokolsko delo in vztrajnost. Vtisi, ki so jih mladi telovadci prinesli iz Prage, niso ostali brez trajnega vpliva za razvoj društva.

Društvo je udeležilo po deputaciji slavnosti razvijanja praporja brežiškega Sokola istega leta pa je že postavilo tekmovalno vrsto nižjega oddelka na I. zlet Saveza sokolskih društava v Zagrebu. Kmalu zatem dne 8. septembra istega leta se je udeležilo društvo z 28 člani v kroužu slavlja 45-letnici Narodne čitalnice v Tolminu, ki je tedaj razvila svoj prapor. Ta zlet se lahko šteje med najlepše, kar jih je priredilo društvo ven med kmetski narod, in v neizbrisnem spominu ostane ta dan sokolskega bratstva med primorskimi rojaki. L. 1907. je poslalo društvo tekmovalno vrsto na V. vsesokolski zlet v Prago, da telovadci vidijo pri bratih Čehih, kaj premore sokolsko delo in vztrajnost. Vtisi, ki so jih mladi telovadci prinesli iz Prage, niso ostali brez trajnega vpliva za razvoj društva.

Društvo je udeležilo po deputaciji slavnosti razvijanja praporja brežiškega Sokola istega leta pa je že postavilo tekmovalno vrsto nižjega oddelka na I. zlet Saveza sokolskih društava v Zagrebu. Kmalu zatem dne 8. septembra istega leta se je udeležilo društvo z 28 člani v kroužu slavlja 45-letnici Narodne čitalnice v Tolminu, ki je tedaj razvila svoj prapor. Ta zlet se lahko šteje med najlepše, kar jih je priredilo društvo ven med kmetski narod, in v neizbrisnem spominu ostane ta dan sokolskega bratstva med primorskimi rojaki. L. 1907. je poslalo društvo tekmovalno vrsto na V. vsesokolski zlet v Prago, da telovadci vidijo pri bratih Čehih, kaj premore sokolsko delo in vztrajnost. Vtisi, ki so jih mladi telovadci prinesli iz Prage, niso ostali brez trajnega vpliva za razvoj društva.

Društvo je udeležilo po deputaciji slavnosti razvijanja praporja brežiškega Sokola istega leta pa je že postavilo tekmovalno vrsto nižjega oddelka na I. zlet Saveza sokolskih društava v Zagrebu. Kmalu zatem dne 8. septembra istega leta se je udeležilo društvo z 28 člani v kroužu slavlja 45-letnici Narodne čitalnice v Tolminu, ki je tedaj razvila svoj prapor. Ta zlet se lahko šteje med najlepše, kar jih je priredilo društvo ven med kmetski narod, in v neizbrisnem spominu ostane ta dan sokolskega bratstva med primorskimi rojaki. L. 1907. je poslalo društvo tekmovalno vrsto na V. vsesokolski zlet v Prago, da telovadci vidijo pri bratih Čehih, kaj premore sokolsko delo in vztrajnost. Vtisi, ki so jih mladi telovadci prinesli iz Prage, niso ostali brez trajnega vpliva za razvoj društva.

Društvo je udeležilo po deputaciji slavnosti razvijanja praporja brežiškega Sokola istega leta pa je že postavilo tekmovalno vrsto nižjega oddelka na I. zlet Saveza sokolskih društava v Zagrebu. Kmalu zatem dne 8. septembra istega leta se je udeležilo društvo z 28 člani v kroužu slavlja 45-letnici Narodne čitalnice v Tolminu, ki je tedaj razvila svoj prapor. Ta zlet se lahko šteje med najlepše, kar jih je priredilo društvo ven med kmetski narod, in v neizbrisnem spominu ostane ta dan sokolskega bratstva med primorskimi rojaki. L. 1907. je poslalo društvo tekmovalno vrsto na V. vsesokolski zlet v Prago, da telovadci vidijo pri bratih Čehih, kaj premore sokolsko delo in vztrajnost. Vtisi, ki so jih mladi telovadci prinesli iz Prage, niso ostali brez trajnega vpliva za razvoj društva.

Društvo je udeležilo po deputaciji slavnosti razvijanja praporja brežiškega Sokola istega leta pa je že postavilo tekmovalno vrsto nižjega oddelka na I. zlet Saveza sokolskih društava v Zagrebu. Kmalu zatem dne 8. septembra istega leta se je udeležilo društvo z 28 člani v kroužu slavlja 45-letnici Narodne čitalnice v Tolminu, ki je tedaj razvila svoj prapor. Ta zlet se lahko šteje med najlepše, kar jih je priredilo društvo ven med kmetski narod, in v neizbrisnem spominu ostane ta dan sokolskega bratstva med primorskimi rojaki. L. 1907. je poslalo društvo tekmo

ŽUPA VELIKI BEČKEREK

JEDNO PRIJATNO VEĆE U VELOKU BEČKERECKOJ SOKOLANI.

Cim sam ujutro ustao, počao sam da se gradom proštam i da vidim što ima nova u sokolani. Iznenadila me lepo udešena pozornica i red u vežbaonici. Seo sam na jednu stolicu, promatrao veliki proscenij pozornice i u mislim se prenese na početak pravstvenoga rada u vršačkom Sokolu, u kojem smo bili počeli širiti pravstvu bez ikakvih tehničkih pomagala, kasnije skalupisno nekakvu pozornicu od razvaljene sletske tribine, a kada nam i ona nije dovoljna zatražimo zasebnu salu za pravstven rad u kojoj i pristojnu pozornicu sagradisemo. Sa nje je odzvanjala sokolska pesma i svirka, sa nje se čula sokolska reč i oduševljena omladina sa ljubavlju je primala. Ali i te pozornice nema više: u toj bijšoj pravstvenoj sokolani, gde se nekada nad slikama Tyrša i Fügnera ponosno dizao soko sa raširenim krilima, vežba sada jedno nemacko gimnastičko društvo, a pozorišni materijal leži negde zabačen i pocepan — tako mi se tuži jedan brat Sokol u svome pismu iz Vršca.

Bilo je potrebno spomenuti i ovu pozornicu, jer je ona donekle služila za meru onoj novoj u Velikom Bečkereku. Jednom prilikom brat Miloš užimao je meru kulisa pozornice vršačkog Sokola, i govorio: »Znaš brat Ante, kada nam bude sokolana gotova, i ja će nešto sličnoga da napravim. — Jest brat Miloš učinio je ne samo nešto sličnoga, već nešto mnogo većega i solidnijega. Podigao je u sokolani vrlo lepu pozornicu sa kojom se društvo može ponositi.

Sedeo sam dugo u sokolani, i povoljno sam se osećao u središtu sokolske župe, čiji sam višegodišnji aktivični član bio, a ujedno sam i žalio što se u Vel. Bečkereku sakuplja tako veliki broj akademski obrazovane inteligencije a neće imati prilike da se upozna sa sokolskim radom u ovom gradu.

Detaljan program našega boravka u Vel. Bečkereku nije još nikome bio poznat. Znao sam, da Banatska sokolska župa mora 5. i 6. u posete rumunskim Srbima u Temešvar, i žalio sam, što su za tu posetu određeni baš dani profesorskog kongresa. Zbog toga neraspoložen, napustio sam sokolani.

Prijatno sam bio iznenaden, kada sam u dvanaest sati napuštao kongres i jedna gospodica pruži mi malu štampanu pozivnicu, na kojoj je stajalo crno na belom, da orkestar i pevački zbor Sokolskog društva priredjuje uvečer koncert u počast kongresa Profes-

sorskog društva. Tog sam se momenata pretvorio u živu reklamu. Koga god sam od profesora susreo, odmah sam naveo razgovor na večerašnji koncert u sokolani, napominjući im, da ne zaborave posjetiti ga.

Nismo dugo čekali na početak, Sokoli su tačni!

Sedeo sam u poslednjem redu da mogu posmatrati ceo život u sokolani.

Veselilo me je, što je koncerat prireden, a milo mi je bilo čuti, da Sokoli nisu pošli u Temišvar, te će i orkestar i zbor biti u punom broju zastupljeni. — Sokolana je bila dupke puna profesora iz cele Jugoslavije. Na prosceniju pozornice naslikani su Tyrš i Fügner. Čije su ono slike, čuo sam sa više strana? Nekima u blizini objasnio sam, čije su, ko su i šta su.

Čekao se početak koncerta. Pred pozorišnom zavesom stajao je pisac sto sa stolicom i čašom vode. Čekao je na govornika! Pa gde je, gde, šta se ne pojavljuje? — Mnogi su primećivali. Neobično i nepratno mi je bilo pri duši, što se niko ne pojavljuje da goste pozdravi i kaže koju o Sokolstvu. Da nisam promenio teritorij sokolske župe, bio bi se rado odazvao da profesorima, kolegama prozborim koju o Sokolstvu, ali nije imalo smisla, i ako sam se tu osećao kao u svojoj sokolani. Nije bilo govornika, jer društveni starčina brat Miloš, ležao je bolestan u krevetu držeći u ruci telefonku slušalicu da čuje kako ide u sokolani.

Izgledalo mi je kao da spuštaju u grob mrtvački sanduk, kada su četvorka Sokola spuštala sa pozornice onaj govornik sto za kojim se to veće kao na inat nije pojavio govornik, a bilo je potrebno! — Osećala se praznina bez uvodne reči!

Zavesa se digla i simpatični brat Šipoš podiže svoju magičnu dirigentsku palicu da očara poljetne svirače svoga odličnoga orkesta, čiji su nam zvuci celo veće u usima odzvanjali.

Cim orkestar prestane, neumorno Šipoš navije svoj pevački zbor i celo nas veće jugoslovenski zabavljaju. Iz grla njegovih pevača brujila je to veće cela Jugoslavija, i tako nas naizmenice zabavljao čas orkestar čas zbor da nismo ni glad osetili, i ako smo na koncert svaki pre večere došli, jer je opštinski banket bio tek u deset sati zakazan.

Jedno vrlo prijatno veče! Više stotina posetioca oduševljeno je pljeskalo ne samo svirci i pesmi, već i Sokolstvu, koje je znalo na takoj lepi i vidljiv način da učini propagandu za sokolski rad. *Ante Tadić.*

gleđ, računov br. Čepin in Križan.

Pred sklepom občnega zborna je br. I. Mlač oprozoril članstvo, da bo društvo takoj pričelo s telovadbo, za katero je vladalo veliko zanimanje, saj se je prigasio 43 telovadcev.

Telovadno orodje je prevzelo društvo od bivšega »Turnverča«.

Že I. redni občni zbor, ki se je vršil dne 6. januarja 1920 je pokazal jako lep uspeh mladega društva, katerega se je oklenilo vse, kar je čisto v Slovenjgradcu in okolici narodno in napredno.

Dne 11. julija 1920. se je vršil v Slovenjgradcu prvi javen telovadni nastop društva, ki je uspel sijajno. Udeležili so se ga vsi slovenjgrški Slovenci ter okoličani od blizu in dačel brez razlike političnega mišljenja. Obilna je bila tudi udeležba Sokolskih društev. Sokole je pozdravljen tedanjem gerent mestne občine, odvetnik g. dr. Bratkovčič kot nosilce jugoslovenske ideje, ki stopajo prvič na vroča slovenjgrška tla. To in naslednja leta je društvo pokazalo, da zna pravilno čeniti važnost telesne vzgoje.

V tem letu se je društvo udeležilo nesrečnega koroškega plebiscita.

Društvo je imelo svojo streho v telovadnici meščanske šole, ki pa je za telovadbo članstva premajhna. Kmalu po ustanovitvi društva se je jela porajati ideja, da si mora društvo zgraditi lasten krov. In tako je na občnem zboru 7. januarja 1922. predlagal br. Tominec, naj se izven rednega odbora izvoli poseben »Stavbeni odsek«, ki naj bi podvzel pravne za zgradbo »Narodnega doma«, v katerem bi imela streho vsa narodna društva. Predlog je bil z navdušenjem sprejet. V odsek so bili izvoljeni br. Tominec, Druščovič, Trstenjak, Cajnko in dr. Železnikar.

Največ delovanja Sokola od tega občnega zabora nadalje je bilo usmerjeno na to, kako priti do lastne strehe. Na občnem zboru, 16. januarja 1923 se je tudi opustilo idejo »Narodnega doma« in je odbor sklenil zidati »Sokolski dom«.

L. 1924. je društvo kupilo stavbišče, ki leži na najlepšem prostoru, skoro sredi mesta.

Sporazumno s Celjsko sok. župo in JSS je to leto društvo izstopilo iz »Celjske sokolske župe« in se priključilo Mariborski.

Mejnik v delovanju društva poviši občni zbor dne 16. I. 1925. Na tem občnem zboru so bili na predlog iniciativnega in nad vse marljivega br. Sovreta ustanovljeni razni odseci, ki so delo v društvu razširili in poglobili.

V letu 1928. je društvo prevzelo »Narodno čitalnico«, katera je bila prenovljena v »Javno ljudsko knjižnico«.

Vse leto 1928. pa je gradbeni odsek z br. Rojnikom kot predsednikom vršil priprave za zgradbo »Sokolskega doma«.

Z izdelavo načrtov je odsek poveril g. arhitektu I. Ledi u Ljubljani.

Na občnem zboru dne 17. januarja 1929. je odsek predložil načrt, ki so bili soglasno odobreni ter je odbor dobil poverilo pričeti z zidavo.

Graditi se je pričelo dne 10. junija 1929 ter se je dne 15. sept. t. l. že vršila v sirov stavbi priredevali, ki je bila izredno dobro obiskana.

Misil je odbor v tem letu dobiti stavbo le v sirovem, vendar pa se je vsled tehnih razlogov odločil, da izgotovi v letošnjem letu tudi še dvoran.

Tako se je vršila dne 17. novembra v novi dvorani otvoritvena prireditev, ki je bila občenim proslava desetletnica društva.

S ponosom lahko rečemo, da vrši Sokolsko društvo v Slovenjgradcu med vsemi slovenjgrškimi društvi največ naloge, kar se tiče vzgoje ljudstva v telesnem in v duševnem oziru. Kljub temu, da je zgradba nove stavbe absorbirala mnogo časa, truda in moči, so vršili vsi odseci v vseh letih svojo nalogu požrtvovalno in tudi uspešno.

O delovanju gradbenega odseka priča veličastna stavba, ki je v poslos društva, mestu, nje zasnovatelju g. arh. Ledlu in stavbeniku g. Kališniku. Pohvalno omeniti moramo tudi gradbenega referenta br. I. Serajniku, ki je bil vsak dan na stavbišču ter vodil in nadzoroval gradnjo.

Prosvetni odsek dela neumorno na izpopolnitvi in povečanju »Javne ljudske«, kakor tudi strokovne knjižnice. Vsako leto se razen podrobnejšega dela v telovadnici, vrši serija idejnega sokolskih ali poljudno znanstvenih predavanj. Tudi dramatski odsek je oživel. Na oder je spravil že nekaj iger, pripravljal pa za tekočo sezono še mnogo domaćih in vobče slovenskih del.

Uspehi prireditvenega odseka so vidni tudi v zgradbi Sokolskega doma, katu dohodki veselic in drugih prireditve so v nemali meri pripromogli k uresničenju stavbe.

Skrb za našo deco in naraščaj je prevzel mladinski odsek, ki z raznimi izleti in prireditvami skrbi tudi za razvedrilo naše mladine, po navodilih prednjaškega zborja.

Socijalni odsek je v par slučajih posredoval, vendar pa v splošnem njezino delovanje še ni prišlo v tek.

Predsednik zdravniškega odseka br. dr. V. Železnikar je nadzoroval in mladine. Imel je v teku let kot član prosvetnega odbora celo vrsto zdravniških predavanj.

Vsi odseci so delovali vzajemno in sporazumno in radi tega tudi uspehi niso izostali. Lahko rečemo, da se čuti delovanje Sokolskega društva v Slovenjgradcu v vseh panogah javnega in društvenega življenja.

Z globoko hvaležnostjo se moramo ob desetletnici spominjati vseh dobrotnikov, ki so pripomogli, da si je društvo lahko postavilo lasten dom. Dolga je njih vrsta. Imena bomo objavili v kratkem. S pletetom v srcu se spominjam blagopokojnega našega prvega podstarosta br. dr. F. Pirnat, ki je še s svojo oporo pokazal vso svojo ljubezen do Sokolstva in do našega društva.

Ob desetletnici vodi društvo sledeči odbor: starosta br. dr. V. Železnikar, obenem predsednik zdravn. odseka, podstarosta br. F. Šentjur, obenem predsednik prosvetnega odseka, tajnik društva in gradb. odseka br. V. Šenica, oz. po njegovem odhodu br. M. Zupanič, načelnik br. M. Vrunčič, načelnica s. V. Ivančeva, odborniki br. J. Skaza, predst. mladinskega in soc. odseka, po njegovem odhodu br. M. Tominec, ki je tudi novinar, br. Rojnik Konrad, ki je gospodar, s. F. Rebulova, br. K. Gabron, ki je predsednik vesel. odseka in br. F. Podpecan; namestnika br. dr. J. Lavrič, ki je predsednik dram. ods. in br. Karrel Rojnik; revizorja br. A. Debelak in (do prevzema blagajn. poslov) br. Zupanič.

V gradbeni odsek, katerega predsednik je br. Ivan Rojnik, so bili kotirani tudi br. J. Druščovič, M. Ferber, A. Debelak, ing. E. Puppis, V. Šenica, K. Sovre in s. V. Ivančeva.

Desetletnica je pokazala, da društvo dela in napreduje. Šlo je vedno preko vseh malenkostnih osebnih spakov in mrženj z jasno odločnostjo in neomajno zavestjo, da dela vedno in povsod v smislu sokolskih načel in pravil. Zato pa sedaj ob desetletnici lahko s ponosom zre nazaj na leta dela, truda in žrtv, a tudi lepih uspehov.

F. S.

PROSLAVA DESETLETNICE IN DELNA OTVORITEV SOK. DOMA V SLOVENJGRADCU.

Sok. društvo v Slovenjgradcu je praznovalo v nedeljo 10. novembra 1929 pomenljiv praznik. Slavilo je desetletnico ustanovitve društva z delno otvoritvijo sokolskega doma. Gostje so prihitali od blizu in daleč. Zastopana so bila skoro vsa društva koroškega okrožja. Posebno zadovoljstvo pa je vzbudil prihod saveznega staroste br. E. Gangla in predsednika gradbenega odseka JSS br. inž. Poženela. Iskrena hvala br. savezemu streljivosti za pozornost! Sok. župi v Mariboru je zastopal starosta br. dr. M. Kovačič. Veseli nas, da je tudi CMD počastila s svojim zastopnikom br. Prekorškom iz Celja. Veliko razumevanje je pokazala tudi mestna občina, katere odborniki so se slavnosti udeležili z županom g. dr. Bratkovčičem na čelu. Smo torej na pravi poti in je treba z nami računati.

Da se na temu prazniku primereno označbo, se je vrnila v novi dvorani sokolskega doma slavnostna akademija, pri kateri so razen domaćih oddelkov sodelovali tudi bratje iz Maribora. Svirala je prav pridno godbo žel. društva »Drava«. Akademija se je otvorila s sok. koračno. Sledil je pozdravni nagovor in kratek zgodovinski pregled delovanja društva od ustanovitve do danes, katerega je podal starosta br. dr. Železnikar. V svojem lepo začrtanem govoru se je spomnil oih bratov, ki so stali ob zibelki našega društva, pa tudi onih, ki so v prvem desetletju delali za povzdrogo in napredek društva.

Nekoliko misli k posameznim točkam sporeda: Moška deca je izvajala proste vaje za Prago za l. 1926. Dečki so vaje strurno in skladno izvedli, le tu pa tam je motilo nezadostno kritje. Za nastopom moške dece nam je pokazala ženska deca prav primerne vaje »Ples lutk«. Da je bila sestava prav dobro izbrana in izvajana, priča glasno. Nastop petorice »vzornikov« iz Maribora na bradi je prav ugajal, le zdi se nam, da je manjkal razpoloženje, ki je neobhodno potrebno za tak nastop. Sledila je večja ženska deca z vajami s cvetnimi loki. V teh vajah so bile krasne skupine. Vaje so bile z eleganco in skladnostjo izvedene, glede kritja večja isto kot pri moški deči. Domaći člani so nastopili s sestavami br. Lhotnika.

Nekoliko misli k posameznim točkam sporeda: Moška deca je izvajala proste vaje za Prago za l. 1926. Dečki so vaje strurno in skladno izvedli, le tu pa tam je motilo nezadostno kritje. Za nastopom moške dece nam je pokazala ženska deca prav primerne vaje »Ples lutk«. Da je bila sestava prav dobro izbrana in izvajana, priča glasno. Nastop petorice »vzornikov« iz Maribora na bradi je prav ugajal, le zdi se nam, da je manjkal razpoloženje, ki je neobhodno potrebno za tak nastop. Sledila je večja ženska deca z vajami s cvetnimi loki. V teh vajah so bile krasne skupine. Vaje so bile z eleganco in skladnostjo izvedene, glede kritja večja isto kot pri moški deči. Domaći člani so nastopili s sestavami br. Lhotnika.

Nekoliko misli k posameznim točkam sporeda: Moška deca je izvajala proste vaje za Prago za l. 1926. Dečki so vaje strurno in skladno izvedli, le tu pa tam je motilo nezadostno kritje. Za nastopom moške dece nam je pokazala ženska deca prav primerne vaje »Ples lutk«. Da je bila sestava prav dobro izbrana in izvajana, priča glasno. Nastop petorice »vzornikov« iz Maribora na bradi je prav ugajal, le zdi se nam, da je manjkal razpoloženje, ki je neobhodno potrebno za tak nastop. Sledila je večja ženska deca z vajami s cvetnimi loki. V teh vajah so bile krasne skupine. Vaje so bile z eleganco in skladnostjo izvedene, glede kritja večja isto kot pri moški deči. Domaći člani so nastopili s sestavami br. Lhotnika.

Na pobedu Sokols

Jaki smo!

Sokolice i naraštajci
Sokolskog društva „Sušak-Rijeka“
oporavljeni po „Energin“ željezovitom kina vinu.

Gdje je potrebno jačanje krvi
preporučamo

Energin
željezovito kina vino

Za oporavak

Djeca 3 velike boce po 3 male kašike;
Odrasli 3 do 6 velikih boca po 3 ve-
like kašike na dan.

U svim apotekama i drogerijama
1 velika boca od 1/2 litre Din 40—

Daljnje upute i pogodnosti za Sokolska društva daje Laboratorij „ALGA“ ✿ Sušak 13

Jaki smo!

SOKOLI i SOKOLICE!

Prije i poslije vježbe te prije i poslije nastupa masirajte
ruke i noge preparatom

ALGA
ZA MASAŽU

Daje: USTRAJNOST i OTPORNOST — Osjećate: SVJEŽINU

U svim apotekama i drogerijama 1 boca Din 16—
Laboratorij „ALGA“ ✿ Sušak 13

Naročite cijene za Sokol. društva — obratite se još danas

VSEM RODOVINAM
PRIPOROČAMO NAŠO

KOLINSKO CIKORIJO

NOVI HOTEL
MARIBORSKI DVOR
A. Oset
Kopalnice — Avtogaže
TELEFON 302

MODNA KROJAČNICA
MARS ZABUKOVŠEK
CELJE

Zajtrkovalnica Al. Ščurk
Ljubljana, Dunajska c. 12
priporoča vedno sveže de-
likatesne izdelke ter pristi-
na domaća in tuja vina.

Iv. Brunčič & Fr. Rebernik
pleskarja in ličarja
se toplo priporočata vsem
cenj. naročnikom. — Delo
solidno! — Cene zmerne!
Ljubljana, Kotnikova ulica

»IZVOR«
VELETRGOVINA GALAN-
TERIJSKE, NIRNBERŠKE
— I KRATKE ROBE —
SUŠAK
SETALIŠTE KRALJA PETRA
produljena Zvonimirova ul. 92

Priporoča se najstarejša
slovenska plesarska in
ličarska delavnica —
Ivan Bricelj
LJUBLJANA, Dunajska cesta 16
Strokovna izvršitev televadnega
orodja. Delo solidno, cene zmerne

Pisarna
Jugoslovenskog Sokol-
skog Saveza u Ljubljani
priporoča svoje bogato
skladište
stručnih knjiga,
diploma, nota,
tiskanica i t. d.

KLIŠEJE
KLIŠARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVAC
vseh vrst po foto-
grafijah ali rizbah
izvršuje za vseh
stev. tisk na poludrni

R. I. Vrignanin-Stojanović
Sušak
UGAO STROSSMAYEROVE I DRAŠKOVIĆEVE

Prodaja šivačih strojeva, narodnih, sokolskih,
sportskih, uspomenskih, porculanskih, staklenih
i svih kuhinjskih bazarskih predmeta. / Prodaje
također i rabljene šivaće strojeve uz niske cijene

UČITELJSKA
TIŠKARNA
V LJUBLJANI
FRANŽIŠKANSKA UL.
TELEFON STEV. 2312
LITOGRAFIJA/STEREOTIPIJA

je najmoderneje urejena in izvršuje vsa
tiskarnska dela od najpreprostejšega
do najmodernejšega. Tiska šolske, mla-
dinske, leposlovne in znanstvene knjige/
ilustrirane knjige v enobarvnem ali več-
barvnem tisku/Brošure in knjige v malih
in največjih nakladah / Časopise, revije
in mladinske liste / Okusna oprema ilu-
striranih katalogov, plakatov, cenikov in
reklamnih listov/Lastnata vornica šolskih
zvezkov / Šolskizvezki za osnov., mešč.,
sred.šole/Risanke, dnevnički, beležnice/
Notni papir / Zvezki za okroglo pisavo

Препоручује се творница теловежбеног и шпорт-
ног оруђа

J. Оражем, Рибница
ДОЛЕЊСКО * УТЕМЕЉЕНА ГОД. 1881.

Опрема вежбаonica za dруштва и школе —
летна вежбалишта. Елегантно, солидно оруђе.
Ниске цене. — Ценик и прорачун франко.

Posojilnica v Mariboru

Ust. I. 1882.

G. Z. Z. O. P.

Tel. št. 108.

Narodni dom

Sprejema hranilne vloge v tekočem računu in na knjižice in jih
obrestuje z dnevno razpolago po 5%, proti odpovedi na 3 meseca po 7%.

Daje posojila proti vknjižbi po 8%, na menice po 9%.

Stanje hranilnih vlog nad Din 80,000,000,—, rezervnih zakladov
nad Din 5,000,000.—.

MEDIĆ-ZANKL

TVORNICE OLJA, FIRNEŽA LAKOV IN BARV, D. Z. O. Z.
CENTRALA V LJUBLJANI * LASTNIK FRANJO MEDIĆ

TVORNICE: LJUBLJANA-MEDVODE
PODRUŽNICE IN SKLADIŠČA MARIBOR — NOVI SAD

LASTNI DOMAČI PROIZVODI:
Laneno olje, firnež, vse vrste lakov, emajlno-lakastih in olnatih barv. Kemično
čiste in kemično očiščane kakor tudi navadne prstene barve vseh vrst in
barvnih tonov, čopičev, steklarskega kleja itd. znamke „MERAKL“
za obrt, trgovino in industrijo, za železnice, pomorstvo in zrakoplovstvo.

CENE UMERJENE. * TOČNA IN SOLIDNA POSTREŽBA.

SAVAVOJVODIĆ

KNIN

preporuča svoje bogato
snabdjeveno skladište:
narodnog dalmatinskog
veziva, manufakte,
kolonijala i staklarije

Prodaja tehničkih proizvoda ◊ društvo s. o. j.
„HAMAG“
LJUBLJANA
KNAFLJEVA ULICA BROJ 4
Geodetski instrumenti i pomagala
sviju vrsti.

• ODLIKOVANA VELETRGOVINA VINA •

ŠPIRO KUZMANIĆ * SUŠAK

GLAVNI DOBAVLJAČ „JADRANSKE PLOVIDBE D. D.“
BRZOJAVI: KUZMANIĆ — SUŠAK / TELEFON br. 231
Tekući račun: Kr. pošt. šted. Zagreb broj 35.706
Tekući račun kod „Union“ banke, podružnice Sušak

Poslovniča i sk adište: DELTA, parcela 46

Braćo pozor!

Jeftino možete kupiti razne vežbače
maje, cipele, pantalone i drugo, kod

VELIKE OTPREMNE KUĆE

Ant. Savnik

ŠKOFJA LOKA * SLOVENIJA

Pišite odmah po veliki ilustrovani
cenik, kojega šaljem svakome badava

IRSKA PEĆ

Zaštitni znak

►PERUN◄

Materijal: Ijevanje željezo

Broj 100

Visina 94 cm, presrek 34×30 cm,
prostor grijanja 100 m².

Broj 150

Visina 105 cm, presrek 38×31 cm,
prostor grijanja 150 m².

Broj 250

Visina 120 cm, presrek 41.5×34.5 cm,
prostor grijanja 250 m².

Broj 350

Visina 130 cm, presrek 45.5×39.5 cm,
prostor grijanja 350 m².

ŽELJEZARA VAREŠ

Poštanska i željeznička
stanica: Vareš — Majdan
Brzovici: Željezara, Vareš
Telefon Inter. br.: 2, 3, 4 15

Rudarski proizvodi: hematit sa garantovanom sadržinom
zeljeza od 60% na više. Prženi siderit i limonit.

Proizvodi visokih peći: sivo željezo taljeno sa drvenim
ugljem za ljevaonice. Belo željezo i besemsersko željezo
za čelik.

Metalni odjevi: od bronce, mjeđi, bakra, aluminija sirovo
i apretirano. Specialni fosforni bronc za velika naprezanja.

Strojni delovi: za svakovrsnu industriju. — Kompletne
transmisije itd.

Odjevi od sivog željeza: vodovodne i plinske cevi sviju
dimenzija prema normalijama nemačkih inženjera sa kol-
čakom i pelešom, sa svim armaturama. Gradevinski ljev,
kao stupovi, armature za kanalizaciju, kompletne ljevane
ograde itd.

Trgovački ljev: specijalni ljev otporan protiv vatre i kise-
linama. Strojni ljev kao remenice, ležaji, spojke, sloganovi
(Radsätze) u sirovom stanju i apretirano u vlastitim ra-
dionicama.